

Vuorovaikutusraportti

Kampin alueita ja Leppäsuon kortteli 411 asemakaava ja asemakaavan muutos

Päivätty 23.8.2022

Diaarinumerot HEL 2018-010520, HEL 2021-014348

Hankenumero 4464_2, 4464_3

Luonnosvaiheessa: Kaavaluonnos kartta nro 1 ja nro 2

Vuorovaikutusraportin sisältö

Vuorovaikutusraportissa esitetään yhteenvedot asemakaavan muutoksen (kaavaratkaisu) valmisteluajana saaduista kannanotoista, mielipiteistä, muistutuksista ja lausunnoista (huomautukset) sekä vastineet niihin. Vuorovaikutusraporttia täydennetään kaavaprosessin edetessä.

Tässä vuorovaikutusraportissa käsitellään sekä koko kantakaupungin kaavojen ajantasaistamistyön Osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta saatu palaute että Kampin ja Leppäsuon alueiden kaavaluonnosaineistoa koskeva palaute.

Jäljennökset kaikista kaavan valmisteluajana saaduista kannanotoista, mielipiteistä, muistutuksista ja lausunnoista ovat nähtävissä Helsingin kaupungin kirjaamossa, käyntiosoite: Kaupungintalo, Pohjoisesplanadi 11–13, puhelin 09 310 13700 ja sähköposti helsinki.kirjaamo@hel.fi.

Liite

Millainen on tulevaisuuden kantakaupunki? Keskustavision vuorovaikutuksen kuvaus (2019).

Kaavoituksen eteneminen

Vireilletulo

- kaavoitus on tullut vireille kaupungin aloitteesta kantakaupungin osalta 2019, Kampin 2021
- suunnittelusta on tiedotettu vuoden 2017–22 kaavoituskatsauksissa

OAS

- OAS ja muuta aineistoa nähtävillä 14.1.–4.2.2019, yleisötilaisuus 19.1.2019 Oodi kirjastossa
- nähtävilläolosta ilmoitetaan verkkosivuilla <https://www.hel.fi/suunnitelmat> ja Helsingin Uutiset lehdessä
- mahdollisuus esittää mielipiteitä
- OAS päivitetty 2.5.2022 ja tarkennettu prosessin kuvausta. OASia päivitetään tarvittaessa kaavatyön edetessä.

Keskustavision

Kantakaupunkia ja keskustaa koskeva maankäytön keskustavision ja sen laaja vuorovaikutustyö luovat pohjaa ja kehittämisen periaatteita kantakaupungin asemakaavojen ajantasaistamiselle sekä alueen hankkeille.

Noin 10 000 ihmistä osallistui vuorovaikutukseen alueen nykytilanteesta ja tulevaisuudesta vuonna 2018–19 järjestetyissä keskustavision avoimissa tilaisuuksissa sekä kyselyjen kautta. Vuorovaikutuksen prosessi ja tulokset koottiin yhteen: Millainen on tulevaisuuden kantakaupunki? Keskustavision vuorovaikutuksen kuvaus, (2019). Vuorovaikutuksen sekä asiantuntijatyön ja selvitysten pohjalta laadittiin Maankäytön keskustavision.

Kaupunginhallitus hyväksyi Helsingin keskustavision - Linjauksia maankäytön ja liikenteen suunnittelulle kantakaupungissa hyväksymistä maankäytön ja liikkumisen jatkosuunnittelun pohjaksi 25.1.2021 (Kaupunkiympäristölautakunta 6.10.2020)

Luonnos

- Kantakaupungin vanhojen asemakaavojen ajantasaistamisen ensimmäinen asemakaavan muutos koskee Kampin kaupunginosaa ja osin Leppäsuon korttelia 411. Kampista saatujen kokemusten perusteella kaavatyötä jatketaan seuraavissa kaupunginosissa
- Kampin luonnosvaiheen aineisto nähtävillä 2.–23.5.2022, Asukastilaisuus järjestettiin 11.5.2022 klo 17–18.
- nähtävilläolosta ilmoitettu verkkosivuilla <https://www.hel.fi/suunnitelmat> ja Helsingin Uutiset lehdessä
- mahdollisuus esittää mielipiteitä
- kaupunkiympäristölautakunnan päätöksistä lähetetään tieto niille mielipiteen jättäneille, jotka ovat mielipiteen yhteydessä erikseen ilmoittaneet sähköposti- tai postiosoitteensa
- asemakaavan muutosluonnos aineistoinen esitellään lautakunnalle arviolta elokuussa 2022

Ehdotus

- kaavaehdotus esitellään lautakunnalle arviolta 2023
- kaavan valmistelun aikana saatuihin huomautuksiin vastataan vuorovaikutusraportissa, joka löytyy karttapalvelusta kartta.hel.fi/suunnitelmat
- lautakunnan päätöksistä lähetetään tieto niille, jotka ovat mielipiteen tai muistutuksen yhteydessä ilmoittaneet sähköposti- tai postiosoitteensa
- kaavaehdotuksen julkisesta nähtävilläolosta ilmoitetaan verkkosivuilla www.hel.fi/kaavakuulutukset
- mahdollisuus tehdä muistutus, viranomaisilta pyydetään lausunnot
- muistutukset ja lausunnot käsitellään lautakunnassa

Hyväksyminen

- kaupunginhallitus käsittelee kaavaehdotuksen
- kaupunginvaltuusto hyväksyy kaavan
- tieto kaavan hyväksymistä koskevasta päätöksestä lähetetään niille, jotka ovat sitä kirjallisesti pyytäneet kaavaehdotuksen julkisen nähtävilläolon aikana
- hyväksymistä koskevaan päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen. Hallinto-oikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan
- kaava tulee voimaan, jos hyväksymispäätöksestä ei ole valitettu tai valitukset on hylätty.

Yhteenvedot esitetystä huomautuksista ja vastineet niihin

Kampin aluetta koskevan asemakaavojen ajantasaistamisen käsittelyn yhteydessä käsitellään myös laajemman kantakaupungin asemakaavojen ajantasaistamistyön Osallistumis- ja arviointisuunnitelma (OAS) vaiheen mielipiteet ja kannanotot. OAS vaihe käsitti laajasti kantakaupungin alueita ja tavoitteet koskevat kaikkia alueita. Asemakaavat laaditaan erillisinä aluekokonaisuuksina, joista ensimmäinen kaavaluonnos koskee Kamppia.

Osallistumis- ja arviointisuunnitelman nähtävilläolo 14.1.–4.2.2019

Yhteenveto viranomaisten kannanotoista

Viranomaisten kannanotot osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta kohdistuivat kulttuuriympäristön suojelun huomattavaan tarpeeseen, kestävän kehityksen mukaisiin liikenne- ja ratkaisuihin, huomioitaviin erityiskohteisiin, infrastruktuuriin sekä eri intressiryhmien tarpeiden huomiointiin.

Kaavatyön lähtökohdat ja tavoitteet todettiin olevan onnistuneita ja relevantteja. Kaupunkirakenteen kokonaisvaltainen ja johdonmukainen kehittäminen on kannatettavaa.

Museovirasto ja kaupungin museo totesivat kannanotoissaan, että asemakaava-alue on laajoilta osin valtakunnallisesti merkittävää rakennettua kulttuuriympäristöä, joten kaavatyön lähtökohtana tulee olla kulttuuriympäristöjen olemassa olevien arvojen turvaaminen. Alueella asemakaavasuojaus on nykyisellään osin puutteellista tai sitä ei ole lainkaan, minkä takia kulttuuriympäristön suojelun on oltava merkittävä osa kaavoitustyötä. Puutteita on erityisesti nuoremman rakennuskannan, rakennusten sisätilojen sekä yleisten alueiden kohdalla. Rakennussuojelun tulee olla yhdenmukaista koko kantakaupungin alueella eikä olemassa olevia suojelumerkintöjä saa heikentää. Kulttuuriympäristöselvityksiä tarvitaan ja ne on tehtävä yhteistyössä eri viranomaistahojen kanssa, minkä lisäksi olemassa olevat selvitykset ja niiden ajantasaisuus on huomioitava. Tapoja turvata kulttuuriympäristön arvot tulee pohtia.

HSL pyysi ottamaan huomioon joukkoliikenteen tulevaisuudennäkymät, kuten sähköbussien määrän kasvu, liikkumistarpeiden ja -tapojen muutokset sekä tulevaisuuden linjastoratkaisut. Kaavatyössä on tärkeää myös huomioida suuret liikennejärjestelmää muokkaavat hankkeet. Kaavoitustyössä ei tule tehdä muutoksia, jotka heikentävät joukkoliikennenyhteyksien toimintaedellytyksiä tai estävät uusien joukkoliikennepalveluiden perustamista. Kaavatyön tulisi lisäksi tukea ekologisesti kestävän ja viihtyisän kaupunkirakenteen sekä liikkumisen kehittämistä.

Kannanotot on pyritty ottamaan huomioon siten, että kaavatyössä tavoitellaan kokonaisvaltaista otetta. Alueiden ominaispiirteet ja arvojen turvaaminen ovat kaavoituksen lähtökohtana keskeinen tavoite. Kulttuu-

riympäristö-, selvitys- ja suojelukysymyksissä tehdään yhteistyötä museoviranomaisten kanssa. Kaavoissa on tavoitteena turvata voimassa olevia asemakaavoja kattavammin ja yhtenäisemmin alueen arvoja eikä nykyistä suojelua heikennetä. Kaavatyössä tavoitellaan joukkoliikenteeseen ja hyvään palvelurikkaaseen kävely-ympäristöön tukeutuvaa kestävää toiminnallista kaupunkirakenteen kokonaisuutta. Joukkoliikenteen kehittämisen edellytyksiä ei estetä. Kaavatyössä huomioidaan kunnallistekniikka ja viranomaisilta sekä kiinteistönomistajilta saadut lisätiedot.

Kannanotot osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta sekä valmisteluaineistosta saatiin seuraavilta asiantuntijaviranomaisilta:

- Helsingin seudun liikenne -kuntayhtymä (HSL)
- Helsingin seudun ympäristöpalvelut (HSY) vesihuolto
- Museovirasto
- Puolustusvoimat
- Kaupunginmuseo

Vastineet viranomaisten kannanottoihin

Suojeluun ja ominaispiirteisiin liittyvissä kannanotoissa esitetyt näkökulmat on otettu huomioon kaavatyössä siten, että alueen kulttuurihistoriallisten kohteiden suojelua tullaan täydentämään ja yhdenmuokaistamaan. Nykyistä suojelua ei heikennetä. Kaavassa esitettävä suojelun tapa mahdollistaa yksittäisten kohteiden suojelun ohella nykyistä laajemmin myös muun muassa kaupunkikuvallisesti arvokkaiden kokonaisuuksien huomioimisen. Myös muut todelliseen rakennettuun tilanteeseen sidotut sekä kaupunkikuvaan ja kestävyteen liittyvät kaava-merkinnät- ja määräykset tukevat arvoympäristöjen säilymistä. Kulttuuriympäristöjen ominaispiirteitä on tarkasteltu kaupunginosaselvityksissä sekä muun olemassa olevan inventointi- ja selvitysmateriaalin sekä asiantuntijatyön avulla. Kaavojen ajantasaistamistyössä koottavaa tietopohjaa voidaan hyödyntää jatkossa myös mahdollisissa erillishankkeissa. Suojelukysymyksissä ja niihin liittyvissä selvityksissä on tehty pitkäjänteistä yhteistyötä eri kulttuuriympäristöasiantuntijoiden ja viranomaisten kanssa. Kaavatyöstä on järjestetty viranomaisneuvottelu 12.1.2022, jonka pohjalta ensimmäisenä laadittavaa Kampin kaavaluonnosta on kehitetty. Yhteistyötä on kuvattu tarkemmin vuorovaikutusliitteen kohdassa: Kampin kaavaluonnoksen vastine suojeluun. Yhteistyötä jatketaan kulttuuriympäristö- ja muiden viranomaisten kanssa kaavatyön edetessä.

Liikkumisen ja kestävyden osalta kaavatyössä pyritään parantamaan kaupunkirakenteen kestävyttä ja kestävää toiminnallista kokonaisrakennetta mahdollistamalla liikkumisintensiivisiä toimintoja kuten työpaikkoja, monipuolisia palveluja ja vapaa-ajan toimintoja hyvän joukkoliikennesaavutettavuuden alueelle. Viihtyisä kaupunkiympäristö tukee käveltävyyttä. Olemassa oleva, tiivis kaupunkiympäristö itsessään asettaa rajoituksia liikennejärjestelmämuutoksille, mutta asemakaavassa ei ole tavoitteena tehdä liikennejärjestelmään liittyviä rajoituksia ja määräyksiä tai määrätä yksittäisten katutilojen liikenteen järjestämisestä.

Alueella on suunnitteilla useita muutoksia, hankkeita ja linjaavia prosesseja, jotka etenevät osin eri tahtiin kuin asemakaavojen ajantasais- tamistyö. Tässä vaiheessa ole tiedossa, että lähtökohtaisesti vietäisiin liikennesuunnitelmia päätöksentekoon ajantasaistamiskaavojen yhtey- dessä. Tiedossa olevat muutokset saavutettavuudessa ja liikkumisjär- jestelmissä pyritään kuitenkin huomioimaan kaavaratkaisuissa osana kokonaisuutta. Erillisen vaikutusten arvioinnin ja osallistamisprosessin vaativat hankkeet käsitellään omina erillisinä suunnitelmina ja kaava- muutoksinaan.

Yhteenveto mielipiteistä

Mielipiteet koko kantakaupunkia koskevasta osallistumis- ja arviointi- suunnitelmasta sekä valmisteluaineistosta kohdistuivat kaavatyön ra- jaukseen Katajanokan osalta, yritysten toimintaedellytyksiin ja maanta- sokerroksen monipuolisten toimitilojen säilyttämiseen, valtion omista- miin kohteisiin, kantakaupungin ominaispiirteisiin ja kaupunkikatujen merkitykseen, majoitustiloihin sekä prosessiin.

Mielipiteet on otettu huomioon kaavoitustyössä siten, että alueiden omi- naispiirteet ovat kaavoituksen lähtökohtana keskeinen tavoite. Kaava- työhön mukaan otettavien aluekokonaisuuksien suhteen käytetään har- kintaa, jossa huomioidaan muun muassa voimassa olevien asemakaa- vojen ajantasaisuus, alueen rakennuskiellot ja kehitysalueet.

Kaupunkikuvaa, alueiden ominaispiirteitä ja suojelua koskevien mää- räysten ohella asemakaavaratkaisu ottaa kantaa toiminnalliseen koko- naisuuteen ja pyrkii vahvistamaan alueiden urbaania monimuotoisuutta, mahdollistamaan yritysten toimintaedellytyksiä ja työpaikka- sekä pal- veluintensiteetin kasvun ja turvaamaan asumisen laatua. Esiin tuodut näkökulmat matkailua ja sen haittoja koskien on pyritty huomioimaan kaavaratkaisussa lisäämällä maankäytön ohjausvaikutusta majoitustilo- jen sijoittumisen suhteen.

Kirjallisia mielipiteitä saapui yhteensä 4 kpl; Senaatti-kiinteistöiltä, Hel- singin Yrittäjiltä, Katajanokkaseuralta sekä asukkaalta.

Vastineet mielipiteisiin aihepiireittäin

Kaava-alueen rajaus

Katajanokan aluetta ehdotettiin liitettäväksi osaksi kaavatyötä. Uudis- tettavien asemakaavojen ja aluekokonaisuuksien suhteen käytetään harkintaa, jossa huomioidaan muun muassa voimassa olevien asema- kaavojen ajantasaisuus, suojelutarpeet, alueen rakennuskiellot ja kehi- tyshankkeet sekä -alueet. Tällä hetkellä on arvioitu, että Katajanokan osalta vanhan kaupunkirakenteen asemakaavat eivät välttämättä vaadi uusimista ja alueella on osin kehittämistä vireillä, jonka yhteydessä yh- teensovitetään tavoitteita sekä arvioidaan vaikutuksia. Kantakaupungin laajan asemakaavatyön rajaus voi tarkentua työn edetessä. Laadittu maankäytön keskustavision ohjeellisine linjauksineen koskee koko alu- etta.

Alueiden kehityskulut, ominaispiirteet ja viihtyvyys

Hallitsemattomat muutokset kuten hotellien vaikutus alueen identiteettiin koettiin ongelmalliseksi. Ehdotettiin, että kaavatyön yhteydessä tehtäisiin kaupunkikatukohtaisia kehittämistavoitteita, joilla voisi varmistaa katualueiden omaleimaisuuden, viihtyvyyden, kivijalkatoiminnot, ravintolat ja elävyyden.

Mielipiteet on otettu huomioon kaavoitustyössä siten, alueiden ominaispiirteet on pyritty turvaamaan huomioiden sekä toiminnallinen monipuolisuus (yritykset, työpaikat ja yksityiset ja julkiset palvelut, ravintolavaruudet), että fyysisen ympäristön kohteiden ja kokonaisuuksien arvot sekä esimerkiksi puistot ja asumisen laatu. Ominaispiirteitä on tunnistettu muun muassa keskustavisiotyössä, sen vuorovaikutuksessa ja kaavatyötä varten laadituissa arkkitehtuurin ominaispiirreselvityksissä. Kaavatyön osana laaditussa keskustavisiotyössä ja sen maankäyttöä ohjaavissa linjauksissa korostetaan alueiden ominaispiirteitä kehittämisen lähtökohtana sekä tuodaan vahvasti esiin alueen roolia laajasti koko seutua palvelevana paikkana toimintoinen ja julkisine sisä- ja ulkotiloineen sekä tapahtumineen. Kaupunkikuvaa koskevien ja suojelumääräysten ohella asemakaavatyö ottaa kantaa toiminnalliseen kokonaisuuteen ja pyrkii tukemaan urbaania monipuolisuutta ja ehkäisemään toiminnallista yksipuolistumista sekä turvaamaan asumisen laatua ja palveluja alueilla. Majoituspalveluiden sijoittumisen maankäytön ohjausta parannetaan, millä voidaan ehkäistä liikaturismin ja keskittymisen haittoja ja toisaalta suunnata matkailun kasvua alueille, jotka hyötyvät sen tuomasta synergiasta.

Yritysten toimintaedellytykset ja vaikutusten arviointi

Helsingin Yrittäjät ry totesi, että kaavoitustyössä tulee varata riittävän paljon liike- ja toimistotiloja kantakaupunkiin. Erityisesti maantasokeroksen tilojen toivottiin olevan joustavasti yhdistettävissä ja jaettavissa. Kaavaratkaisujen vaikutukset yrityksiin ja niiden saavutettavuuteen tulee arvioida huolella ja kaavoituksen tulee lisäksi edistää Helsingin keskustan kehittymistä vetovoimaisena kaupan ja muiden palvelujen keskittymänä. Kehittämällä elinkeinoelämän sijoittumis- ja toimintamahdollisuuksia luodaan edellytykset monipuoliselle palvelutarjonnalle, joka houkuttelee asioimaan ja viettämään aikaa keskustassa. Kustantua tulee olla viihtyisiä ja elinvoimainen sekä saavutettavissa eri kulkumuodoin ja huolto- ja logistiikka huomioiden. Vaikutuksia yrityksiin tulee arvioida.

Yritysten toimintaedellytykset on otettu huomioon kaavoitustyössä siten, että yritysten toimintaedellytysten turvaaminen on keskeinen tavoite ja asemakaavat noudattavat yleiskaavan määräyksiä riittävästä toimitilatarpeesta sekä rakennusten maantasokeroksissa että kokonaisissa rakennuksissa ja niiden osissa. Kaavatyössä tunnistetaan voimassa olevia kaavoja tarkemmin kantakaupungin toiminnallisesti monipuolinen rakenne ja pyritään luomaan edellytyksiä sen vahvistumiselle.

Kaavan lähtökohtana toimivassa keskustavisiotyössä ja sen maankäyttöä ohjaavissa linjauksissa korostetaan alueiden ominaispiirteitä kehittämisen lähtökohtana sekä tuodaan vahvasti esiin alueen roolia laajasti koko seutua palvelevana paikkana toimintoiheen ja julkisine sisä- ja ulkotiloineen ja tapahtumineen sekä alueen erityistä valtakunnallista roolia elinkeinoelämän keskuksena.

Kaavassa mahdollistetaan kaupunkistrategian ja yleiskaavan mukaisesti alueilla yritysten toimintaedellytyksiä ja työpaikkaintensiteetin kasvua, sekä monipuolisesti eri toimijoiden toimintaedellytyksiä. Kaavaluonnosvaiheen vastine jäljempänä yritysten toimintaedellytyksistä täydentää tätä vastausta.

Yritysvaikutusten arviointi tullaan laatimaan osana kaavojen vaikutusten arviointia kaavan ehdotusvaiheessa yhteistyössä kaupungin elinkeino-osaston kanssa.

Yhteenveto asukastilaisuudesta 19.1.2019

Kantakaupungin asemakaavojen ajantasaistamisen OAS-vaiheen yleisötilaisuus järjestettiin Oodi kirjastossa 19.1.2019 osana laajempaa vuorovaikutustapahtumaa Kantakaupunkimessuja (17.–19.1.2019). Näyttelyssä oli esillä laajasti aineistoa kantakaupungin kehittämisestä sekä kaavojen ajantasaistamiseen liittyviä taustoittavia aineistoja kuten arvoympäristöselvityksiä. Messuilla esiteltiin monipuolisesti myös muita kantakaupungin ajankohtaisia hankkeita ja käytiin osallistujien kanssa keskusteluita. Suunnittelijat olivat tavattavissa ja vastaamassa kysymyksiin Oodissa Kantakaupunkimessuilla kolmen päivän ajan. Varsinaiseen OAS-esittelytilaisuuteen osallistui 63 henkilöä. Tilaisuudessa kysyttiin kaavojen ajantasaistamisen työn rajauksesta, kaavatyön prosessista ja osallistumismahdollisuuksista, kansallisen kaupunkipuiston prosessista, Kampin metroaseman ympäristöstä ja sen avoimuudesta sekä arvoympäristöjen turvaamisesta ja rakennussuojelusta.

Kantakaupunkimessuilla esiteltiin erikseen myös maankäytön keskustavision työn tavoitteita ja järjestettiin siihen liittyvää työpajatyöskentelyä.

Maankäytön keskustavisiotyö sekä sen laaja vuorovaikutus

Kantakaupunkia ja keskustaa koskevaan maankäytön keskustavision perustuu laajaan lähes 10 000 ihmisen vuorovaikutukseen, joka muodostaa pohjan myös asemakaavojen ajantasaistamiselle sekä muille alueen hankkeille. Visioprosessiin liittyi lukuisia yleisötapahtumia, kyselyitä ja työpajoja kaupunkilaisille sekä sidosryhmätyöskentelyä mm. elinkeinoelämän kanssa, jotka järjestettiin pääosin vuonna 2019. Vision ohjausryhmään kuului edustajia Kaupunkiympäristön toimialalta, Kulttuurin ja vapaa-ajan toimialalta sekä Kaupunginkansliasta. Visiovaiheen laaja vuorovaikutus on kuvattu erillisessä koosteessa: *Millainen on tulevaisuuden kantakaupunki? Keskustavision vuorovaikutuksen kuvaus (2019)*.

Kaupunginhallitus hyväksyi Helsingin keskustavision - Linjauksia maankäytön ja liikenteen suunnittelulle kantakaupungissa maankäytön ja liikenteen jatkosuunnittelun pohjaksi 25.1.2021. (Kaupunkiympäristölautakunta 6.10.2020). Ohjeellisina noudatettavat linjaukset toimivat maankäytön suunnittelun lähtökohtana koskien kantakaupungin ja keskustan kortteleita sekä puisto- ja katualueita.

Kampin ja Leppäsuon alueiden kaavaluonnosaineiston erillinen nähtävilläolo 2.5.–23.5.2022

Yhteenveto viranomaisten kannanotoista

Kaavan valmisteluaineistoa laitettiin jo kaavan luonnosvaiheessa esille kaavatyön laajuuden ja merkittävyyden takia. Ennen kaavaluonnoksen nähtävilläoloa ja kaavaluonnoksen laatimista järjestettiin viranomaisneuvottelu (12.1.2022), jonka pohjalta nähtävilläoloaineistoa kehitettiin.

Kaavaluonnosvaiheessa viranomaisten kannanotot kohdistuivat Kampin kulttuuriympäristöjen arvojen merkittävyyteen ja asemakaavan mahdollisuuksiin turvata ne uudella tavalla. Kannanotot kohdistuivat alueen ominaispiirteisiin, suojeluun, kaavan suojelumääräysten tarkkuuteen ja selvityksiin, sekä joukkoliikenteen toimintaedellytyksiin.

Kannanotoissa esitetyt asiat otetaan huomioon siten, että kaavaehdotusvaiheessa kaavamääräyksiä ja -merkintöjä ulotetaan koskemaan koko kaava-aluetta. Niitä sekä selvityksiä pyritään tarkistamaan ja täydentämään tarvittavilta osin kaavatyön aikana saadut lisätiedot huomioiden, yhteistyössä eri viranomaisten ja asiantuntijoiden kanssa sekä asemakaavakokonaisuuden eri tavoitteita yhteensovittaen. Kaavaluonnosaineistossa esitetty suojelun tapa yhdessä kaupunkikuvaan ja kestävyyteen kohdistuvien kaavamääräysten sekä päivitettävien rakennus- alatiетоjen kanssa pyrkii turvaamaan voimassa olevia asemakaavoja yhtenäisemmin ja kattavammin niin yksittäiset arvokohteet kuin kokonaisuudetkin. Suojelua ei heikennetä. Uusia suojelumerkintöjä ja -määräyksiä tullaan kohdistamaan sekä kulttuurihistoriallisesti arvokkaisiin rakennuksiin että historiallisiin puistoihin ja muihin merkittäviin kokonaisuuksiin. Asemakaavoituksessa on arvioitu, että esitetyllä suojelun mallilla, joka perustuu selvityksiin, inventointeihin ja asiantuntija-arvioihin on mahdollista turvata alueen kulttuurihistorialliset arvot. Kannanottojen mukaisesti kaavaehdotukseen voidaan täydentää suojeltujen rakennusten rakennuslupavaihetta koskeva vaatimus kaupunginmuseon kannanottoesityksestä. Kaavamuuosalueesta voidaan irrottaa joitakin kohteita, mikäli todetaan, että ne vaativat oman tarkemman asemakaava-prosessinsa. Merkittäviä arvokohteita on mahdollista suojella yksityiskohtaisemmin myös lain nojalla.

Liikkumisen osalta kaavatyössä pyritään varmistamaan seudullisesti toimiva kestävä kaupunkirakenteellinen kokonaisuus muun muassa työpaikkojen, yksityisten ja julkisten palveluiden sekä erilaisten kokoon- tumistilojen sijoittamisella hyvän joukkoliikennesaavutettavuuden alu- eelle. Kamppi on myös ympärivuorokautisten toimintojen näkökulmasta hyvä sijainti yöllisen joukkoliikennesaavutettavuutensa ansiosta. Kaa- varatkaisu ei aseta joukkoliikenteen toimintaedellytyksille esteitä. Kaa- vatyössä turvataan viihtyisää jalankulkuympäristöä ja pyritään edistä- mään kiinteistöissä riittäviä polkupyörän säilytysmahdollisuuksia, mikä tukee osaltaan kestävää ja monipuolista liikkumista.

Luonnosaineistosta saatiin kannanotot seuraavilta tahoilta:

- Fingrid Oy
- Helsingin seudun liikenne -kuntayhtymä (HSL)
- Helsingin seudun ympäristöpalvelut (HSY) vesihuolto
- Museovirasto
- Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus (ELY-keskus)
- Suomenlinnan hoitokunta
- Kaupunginmuseo

Vastineet viranomaisten kannanottoihin

Ominaispiirteiden turvaaminen ja suojele

Kulttuuriympäristöjä koskevissa kannanotoissa tuotiin esiin vahvasti alueen merkittävät kulttuurihistorialliset arvot sekä se, että voimassa olevat vanhat asemakaavat eivät turvaa riittävästi alueen arvoja ja ovat siten suojelun näkökulmasta vanhentuneita. Kannanottojen mukaan Kamppi, arkkitehtuurin ominaispiirteet -selvitys antaa hyvän kuvan alueen kaupunkirakenteen kehityksestä ja ominaispiirteistä.

Kulttuuriympäristöviranomaiset ja Suomenlinnan hoitokunta korostivat kaavojen ajantasaistaminen tarpeellisuutta ja tärkeyttä kulttuuriympäristöjen turvaamiseksi. Kaavan valmistelutyötä ja Kampin ominaispiirreselvitystä pidettiin laadukkaina. Kaavaluonnosvaiheessa esitettyjä suojelun ja kaupunkikuvan periaatteita pidettiin hyvinä. Erityisesti positiivisena esiin nostettiin kaavan tarjoama mahdollisuus turvata kaupunkikuvallisia kokonaisuuksia yksittäisten kohteiden lisäksi.

Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus (ELY) katsoo, että laadittavan asemakaavan tehtävä ja tarkoitus huomioiden selvitysaineisto antaa hyvän pohjan kaavaehdotuksen työstämiseen ja kaavamääräysten antamiseen. Rakennusten sisätilojen suojelun osalta määräysmaailmaa tulee jatkokehittää, jotta voidaan varmistua kaavan täyttävän asemakaavalle asetetut sisältövaatimukset.

Museoviraston kannanotossa tuotiin ilmi tarve tarkentaa joitakin suojelumääräyksiä, muun muassa rakennusosien uusimista koskevia suojelumääräyksiä. Kannanoton mukaan alkuperäiset rakennusosat olisi useimmiten hyvä korvata alkuperäistä vastaavalla rakennusosalla. Kannanotossa tuodaan esiin tarve selkiyttää jakoa, minkä tyyppiset asiat todetaan sr- määräyksissä ja minkälaiset taas yleismääräyksissä. Kannanotossa pohditaan turvaako kaava riittävästi sisätilojen arvojen säilymistä sekä missä määrin kaavan laadinnalta edellytettyä selvittämiselveloitetta voidaan siirtää kaavan voimaantulon jälkeiseen aikaan. Rakennetun kulttuuriympäristön jo tunnistettuja arvoja ei voi kaavan laadinnassa ohittaa ja tunnistamattomat on selvitettävä, mikä tarkoittaa myös kaikkien olemassa olevien selvitysten huomioimista sekä täydentämistä tarvittaessa. Haasteellisimpina pidetään sisätilojen suojele-

peen selvittämistä, joka nähdään kuitenkin välttämättömänä etenkin julkisten rakennusten arvokkaiden sisätilojen sekä puolijulkisten sisätilojen, kuten arvokkaiden porrashuoneiden osalta.

Helsingin kaupunginmuseo ehdottaa kannanotossaan ominaispiirreselvityksen täydentämistä ja tarkentamista tiettyjen kohteiden ja kokonaisuuksien sekä teemojen osalta. Kaupunginmuseon mukaan avoimena rakennettuihin pihoihin ei tule sijoittaa lisärakentamista. Olemassa olevien katu- ja piharakennusten välinen selkeä hierarkia sekä korttelien sisänäkymien moni-ilmeinen luonne ovat tärkeitä ominaispiirteitä. Autopaikoituksen (luvaton) sijoittuminen piha-alueille heikentää merkittävästi asumisolosuhteita, ja rakennussuojelun näkökulmasta heikentää myös mm. jälkiasennushissien ratkaisemista arvokkaiden porrashuoneiden tapauksessa. Kaupunginmuseo pitää puutteena ettei kaavaluonnoksessa piha-alueiden käsittelyyn ei kohdistu yleismerkintöjä. Kortteleiden sisäpihojen kaupunkikuvallisia ja rakennushistoriallisia ohjausmerkintöjä tulisi lisätä. 1960-luvulla syntynyttä kaupunkitilaa avaavaa modernia rakennuskantaa tulisi ylläpitää siten, ettei arkkitehtonisiin ominaispiirteisiin kuuluvaa polveilevaa massoittelevaa muutoksia heikennetä.

Arvokkaiden viheralueiden suhteen kannanotossa tuodaan ilmi, että tarkennukset saattavat olla tarpeen. Kaupunginmuseon mukaan ullakkorakentamista tulee ohjata nykyisen alueellisen ullakkorakentamisen poikkeamispäätöksen mukaisin rajauksin ja huomioida myös voimassa olevan alueellisen poikkeamispäätöksen vyöhykekartan yleismerkinnän alueille alueen ominaispiirteisiin ja arvioihin liittyviä rajoituksia. Lisäksi kaupunginmuseo tuo esiin kaavaluonnoksen ikkunoita koskevan yleismerkinnän tarkennustarpeet.

Asemakaavaluonnoksen yleismerkinnät eivät kaupunginmuseon kannan mukaan ole riittäviä turvaamaan yksittäiskohteiden rakennus- ja kulttuurihistoriallisten arvojen säilyminen. Kohteiden erityispiirteiden huomioiminen edellyttää rakennusinventointia. Asemakaavatyön vaatimasta rakennusinventoinnin tarpeesta ja inventointimallista tulee jatkossa neuvotella kaupunginmuseon ja eri osapuolien kanssa yhteistyössä. Kannanotossa inventointitarpeen todetaan olevan alustavasti arvioiden laaja, ja tulee edellyttämään työhön suunnattuja resursseja.

Museovirasto ja Kaupunginmuseo tuovat esiin sen, että kaavatyön edessä on hyvä huolella varmistaa asemakaavalle asetettujen, rakennettua ympäristöä koskevien sisältövaatimusten sekä selvittämisvelvoitteen täyttäminen.

Vastine

Yhteistyö kulttuuriympäristöteemassa on ollut poikkeuksellisen mitävää Helsingin kaupunginmuseon, Museoviraston, Uudenmaan ELY-keskuksen sekä kaupunkiympäristön toimialan rakennusvalvonnan, kaavoituksen sekä rakennussuojelun ja maisemasuunnittelun asiantun-

tijoiden kesken. Yhteistyö alkoi kaavojen ajantasaistamistyön ja selvitysten tarvetta ja prosessia arvioitaessa 2015. Myös Ympäristöministeriön kanssa on tehty yhteistyötä menetelmää kehitettäessä ennen kaavan vireilletuloa. Prosessi on sisältänyt vuosien mittaan lukuisia työseminaareja ja yhteistyökokouksia, yhteisvalmisteluja yhdessä eri kulttuuriympäristöasiantuntijoiden ja viranomaisten kanssa. Kaavatyötä ja selvityksiä on kehitetty saatujen asiantuntijakommenttien perusteella. Kaupungin museo on ollut arvoympäristöselvitysten ohjausryhmissä mukana. Myös arvoympäristöjen inventointimallia on pilotoitu eri tavoin. Korttelityypologioiden ja rakennuskohtaisen inventointikokeilun perusteella todettiin, ettei kantakaupungin jokaisen rakennuksen yksityiskohtainen inventointi ole tarkoituksenmukainen realistinen tapa edetä asemakaavojen ajantasaistamistyön kokonaisuuteen ja tavoitteisiin nähden. Asemakaavoituksen näkökulmasta on esitetty, että alueen kulttuurihistoriallisia arvoja selvitetään ominaispiirreselvitysten, olemassa olevien inventointi-, suojelu- ja selvitystietojen perusteella sekä asiantuntijatyön pohjalta. Yksityiskohtainen rakennuskohtainen rakennushistoriallinen selvitys voidaan ja on tarkoituksenmukaista laatia rakennuslupavaiheessa erityisesti tapauksissa, joissa kohteeseen haettavat muutokset eivät ole etukäteen tiedossa, sillä näin selvitys voidaan ajantasaisesti kohdentaa haettavan muutoksen mukaisesti ja vaatia tehtäväksi hankkeen laajuuden vaatimassa mittakaavassa. Maankäyttö- ja rakennusasetuksen 48 §:n 2 momentin mukaan pääsuunnittelijan tehtävänä on muun muassa yhteistyössä rakennushankkeeseen ryhtyvän kanssa korjaus- ja muutostyön laadun ja laajuuden edellyttämällä tavalla selvittää ennen suunnittelun aloittamista rakennuksen rakennushistoria, rakennuksen ominaispiirteet ja kunto.

Suojelumääräysten osalta asiantuntijayhteistyön johtopäätöksenä päädyttiin kolmiportaiseen suojeluun, jolla voidaan turvata sekä kokonaisuuden, osakokonaisuuksien että yksittäisten kohteiden kulttuurihistorialliset arvot erilaisin suojelumerkinnöin sekä kaupunkikuvaa ohjaavien määräyksin. Lisäksi kaavan ajantasaistettavat merkinnät ja määräykset nykytilanteeseen perustuvista todellisista rakennusaloista ja rakennusoikeuksista sekä pitkiä elinkaaria ja kasvillisuuden säilyttämistä edellyttävät kestävyysmääräykset tukevat kulttuuriympäristöjen säilymistä. Kaavaan merkitään suojeltavat arvokohteet, -rakennukset ja kokonaisuudet.

Määräyksiä tarkistetaan ja täydennetään muun muassa vaatimuksella, että Museoviraston/ maakuntamuseon kanssa on neuvoteltava ennen rakennus- tai toimenpidelupaa tai pyydettävä kannanotto.

Asemakaavoitus katsoo, että valitulla menettelytavalla pystytään vastaamaan kaavan tavoitteisiin turvata sekä kaupunkikuvallisten kokonaisuuksien että yksittäisten kohteiden keskeisten arvojen säilyminen tarkoituksenmukaisesti parhaalla mahdollisella tavalla.

Yhteistyötä kulttuuriympäristöteemassa jatketaan kulttuuriperinnön ja -ympäristön suojelusta vastaavien ja ohjaavien asiantuntijaviranomaisten kanssa tiiviisti kaavatyön edetessä ja tarkentuessa. Kaavaratkaisun

tueksi on laadittu kaupunginosakohtaisia ominaispiirreselvityksiä sekä hyödynnetty olemassa olevaa selvitys- ja arvotusmateriaalia ja päätöksiä. Kaavaluonnosvaiheessa asiantuntijaviranomaisilta saatuja kommentteja hyödynnetään selvitysten ja Kampin kaavatyön jatkokehittämisessä sovittaen niitä kokonaisuuden tavoitteisiin. Kohteiden arvotus tehdään asiantuntijatyön perusteella.

Luonnosvaiheessa esitettyjä kaavamerkintöjä ja -määräyksiä tarkistetaan kaavan ehdotusvaiheessa ja suojelumerkintöjä tullaan ulottamaan koko kaava-alueelle. Kaavaselostukseen tuodaan luonnehdinnat alueiden ominaispiirteistä ja niiden huomioon ottamisen keinoista. Kaikki olemassa olevat suojelupäätökset otetaan huomioon eikä todettuja suojeluarvoja heikennetä. Suojelumerkintöjä tullaan kohdistamaan niin yksittäisiin rakennuksiin kuin puistoihinkin ja muihin kokonaisuuksiin. Suojelua yhdenmukaistetaan ja täydennetään verrattuna voimassa olevien asemakaavojen kirjavaan ja puutteelliseen tilanteeseen. Kaavaluonnosaineistossa on todettu, että tässä yhteydessä ei mahdollisteta uusia lisä- tai uudisrakennuksia vaan ne vaativat jatkossakin harkinnanvaraisuutta, oman vaikutusten arviointinsa ja asemakaavansa. Kampin kaavaratkaisussa muutosten tulee tapahtua nykyisillä rakennusaloilla pääosin nykyisten rakennusrunkojen puitteissa ja niin ettei arvoja hävitetä. Ullakkoprosessin integroimista kaavatyöhön tutkitaan. Kannanotossa esiin tulleet pihoja koskevat tavoitteet ja määräykset on kaavaluonnosaineistossa ryhmitelty Kaupunkikuva ja suojelu -otsikon ohella myös osittain Rakennusoikeus ja tilojen käyttö sekä Kestävyysotsikkojen alle, sillä ne liittyvät toiminnallisuuteen ja niillä on keskeinen merkitys alueen pienilmaston ja resilienssin kannalta. Samalla ne tukevat asuinviihtyvyyttä ja ympäristön laatutavoitteita. Laadittavassa kaavassa on mahdollista turvata myös historiallisten piharakennusten säilyminen niille osoitetuin rakennusaloin ja tarvittavin suojelumääräyksin. Rakennusten pihan puolen rakentaminen on usein voimassa olevien asemakaavojen sallittujen rakennusalojen ulkopuolella ja vailla suojelumerkintöjä vaikka joskus piharakennukset edustavat korttelialueen vanhaa rakennuskantaa.

Kaavaratkaisun lähtökohtana on, että alue- ja rakennuskohtaiset suojelumerkinnät turvaavat sen, että myöskään sisätiloja ei saa tarvella lisärakentamis- ja muutostoissa, jos rakennuslupavaiheessa tehtävä rakennussuojeluhistoriaselvitys osoittaa kyseiset sisätilat arvokkaiksi. Kaavatyössä on arvioitu, että jokaisen kantakaupungin kohteen yksityiskohtaista inventointia ja suojeltavien rakennusosien erittelyä rakennuskohtaisissa suojelumääräyksissä kunkin kohteen osalta erikseen ei pidetä kaavatyön kokonaistavoitteiden ja arvoympäristöjen riittävän turvaamisen kannalta välttämättömänä. Asemakaavoituksen näkökulmasta vasta kohteisiin liittyvien muutossuunnitelmien ja -hakemusten perusteella voidaan parhaiten ja ajantasaisesti määritellä mihin muutos tarkalleen kohdistuu sekä tarvittavaa inventoinnin tarkkuutta. Kaava-alueesta voidaan myös irrottaa joitakin kohteita, mikäli todetaan, että ne vaativat oman tarkemman asemakaavaprosessinsa. Merkittäviä arvokohteita on mahdollista suojella yksityiskohtaisemmin myös lain nojalla.

Liikenne ja liikkuminen

HSL toteaa, että kaavoitustyötä tulee tehdä huomioiden kantakaupungin alue sekä siellä toimivan joukkoliikenteen toimintaedellytykset ja saavutettavuus kokonaisuutena. Kaavoituksessa ei tule tehdä muutoksia, jotka heikentävät nykyisten joukkoliikenneyhteyksien toimintaedellytyksiä tai estävät uusien tehokkaiden ja houkuttelevien joukkoliikennepalveluiden perustamista tulevaisuudessa.

Vastine

Liikkumisen osalta kaavaratkaisussa pyritään varmistamaan seudullisesti toimiva kestävä kaupunkirakenteellinen kokonaisuus muun muassa työpaikkojen, yksityisten ja julkisten palveluiden sekä erilaisten kokoontumistilojen ja tapahtumapaikkojen sijoittamisella hyvän joukkoliikennesaavutettavuuden alueelle. Kamppi on myös ympärivuorokautisten toimintojen näkökulmasta hyvä sijainti yöllisen joukkoliikennesaavutettavuutensa ansiosta. Varsinaiisiin uusiin linjastoratkaisuihin ei kaavatyössä oteta kantaa, mutta kaava ei myöskään aseta niille esteitä. Kaavaratkaisussa turvataan hyvää jalankulkuympäristöä ja pyritään edistämään kiinteistöissä riittäviä polkupyörän säilytysmahdollisuuksia, mikä tukee kestävää ja monipuolista liikkumista.

Kunnallistekniikka

HSY toteaa, että asemakaavan muutos ei edellytä vesihuollon lisärakentamista eikä johtosiirtoja, mutta kehottaa huomioimaan hulevesiviemärointiin varautumisvelvoitteen ja hulevesien eriyttämisen kiinteistöissä kiinteistöremonttien yhteydessä. Lisäksi tuodaan esiin tarve huomioida maanalainen infrastruktuuri sekä jätehuoltolain tulevat uudistukset.

Vastine

Infrastruktuuria koskevien määräysten ja merkintöjen osalta asemakaavaratkaisua tullaan tarkentamaan maanalaisten varausmerkintöjen osalta. Hulevesiviemärointiin tulee varautua. Kaavassa pyritään edistämään hulevesien parempaa hallintaa sekä viivyttämistä pihojen kasvillisuutta, viherkattoja ja läpäiseviä pintoja koskevin määräyksin. Muutoksia ja parannuksia voidaan kuitenkin edellyttää vain kiinteistöjen hakemien muutostöiden yhteydessä.

Muita viranomaisten esiin nostamia teemoja

Kaava-alueen nimistön kirjoitusasua on tarkistettu ja korjaukset on käsitelty nimistötoimikunnassa 11.5.2022. Muutokset eivät vaikuta vakiintuneessa käytössä oleviin nimiin.

Katupuita koskevissa kysymyksissä kaavan toivottiin tarkistuksia kaupunkipuulinjausten mukaisesti. Kaavamääräyksiä tullaan tarkistamaan ja muokkaamaan näiltä osin ehdotusvaiheessa.

Kaava-alueen ympäristöhäiriöitä ja niihin liittyviä määräyksiä on tarkasteltu yhdessä ympäristöpalveluiden kanssa ja kehitystyö jatkuu kaavaratkaisun tarkentuessa. Ympäristöterveysvalvonnan kokemukset kaava-alueella tarkistetaan ja huomioidaan kaavatasoisesti.

Kaavamääräysten vaikuttavuuden osalta rakennusvalvonnan huomiot kaavamääräysten muotoilusta muun muassa kestävyteen ja kaupunkikuvaan liittyvien kaavamääräysten osalta huomioidaan ja yhteiskehittäminen jatkuu kaavaratkaisun tarkentuessa. Kaavatyön rinnalla voidaan myös tarkastella ja linjata rakennusvalvonnan ja kaavoituksen yhteisiä käytäntöjä tavoitteiden varmistamiseksi ja prosessien sujuvoittamiseksi.

Valaistusta koskien kaavoituksen edetessä katsotaan millaista synergiaa kaavatyöllä voi olla alueen valaistuksen suunnittelussa ja onko kaupunkikuvaa ohjaavissa määräyksissä syytä huomioida valaistuksen teemaa nykyistä tarkemmin. Häiriövalosta ja valaistuksesta tullaan mahdollisesti määräämään myös uusittavassa rakennusjärjestyksessä.

Matkailun ja elinkeinojen osalta kaavassa pyritään varmistamaan yleiskaavan mukaiset kehityskulut ja kaupunkistrategian mukaisesti edistämään keskustan työpaikkojen ja palveluiden määrän sekä intensiteetin kasvua, tapahtumien ja kulttuurin edellytyksiä, sekä tukemaan vapaata kansalais- ja järjestötoimintaa mahdollistamalla niille monipuolisia sijoittumismahdollisuuksia. Kaavaluonnoksessa edistetään strategian mukaisesti kaupunkirakennetta, joka luo edellytyksiä myös yöelämän ja yötalouden kehittämiseksi. Kaavaratkaisun käyttötarkoituserkinnät ja toiminnallinen tilallinen kokonaisuus sekä jouston kohdentaminen edesauttavat tavoitteiden saavuttamista. Toimintoja ja palveluja koskevien tavoitteiden lisäksi kaupunkikuvalliset määräykset, asumisen laatumääräykset ja rakennussuojelu varmistavat korkeatasoisen urbaanin ympäristön, mikä toteuttaa kaupunkistrategian tavoitetta siitä, että Helsinki on vetovoimainen kansainvälisen tason osaajille ja heidän perheilleen.

Esiin tuodut näkökulmat matkailun eduista, tarpeista ja toisaalta sen keskittymisen haitoista ja liikaturismin ehkäisystä on pyritty huomioidaan kaavaratkaisussa lisäämällä maankäytön ohjausvaikutusta majoitustilojen sijoittumisen suhteen. Erilaisiin yrityksiin liittyviä vaikutuksia tullaan arvioimaan yhteistyössä elinkeino-osaston ja yleiskaavapalvelun kanssa.

Yhteenveto mielipiteistä

Luonnosaineiston erillisen nähtävilläolon yhteydessä saadut mielipiteet kohdistuivat alueen ominaispiirteisiin, suojelukysymyksiin, maantansokerroksen liike- ja toimitilojen turvaamiseen, rekisteritietojen korjauk-

siin, pihapysäköintiin, parvekkeiden rakentamisen estämiseen, kiinteistöjen kunnossapitoon, lintujen olosuhteisiin, kriittisyyteen täydennysrakentamista kohtaan sekä kaava-aineistojen saatavuuteen.

Kirjallisia mielipiteitä saapui 4 kpl.

Mielipiteet on otettu huomioon kaavoitustyössä siten, että kaavatyössä tarkastellaan toiminnallisia ja kaupunkikuvallisia ratkaisuja ja vaikutuksia sekä asumisviihtyvyyttä ja muita kysymyksiä sekä rakennusten suojelutarpeita. Kaavatyö tarkentuu kaavaehdotusvaiheessa saadun palautteen ja tarkentavan lisätiedon perusteella.

Osa saaduista mielipiteistä kohdistui kysymyksiin, jotka eivät kuulu kaavoituksen alaisuuteen kuten kiinteistöjen ylläpito tai tämän kaavaratkaisun piiriin esimerkiksi koskien kaupungin kasvutavoitteita ja täydennysrakentamista.

Korona-aikana käyttöön otettujen käytäntöjen vuoksi tilaisuudet ja materiaalit ovat saatavilla verkosta sekä Kaupunkiympäristötalon asiakaspalvelusta.

Vastineet mielipiteisiin aihepiireittäin

Ominaispiirteiden huomiointi ja suojele

Mielipiteissä keuhuttiin selvityksen ja kaavatyön kokonaisvaltaista tapaa luoda kokonaiskuva alueesta ja sen ominaispiirteistä, johon yksittäisten rakennusten inventointi tai suojelumerkintä ei yksinään pysty. Alueen maamerkeistä sekä merkittävimmistä sisätiloista kaivataan esimerkkejä ominaispiirreselvitykseen. Alueen nykyisen suojelutason kuvaus koettiin laihaksi. Alueen erilaisten aikakausien ja teemojen toivotaan näkyvän paremmin selvityksen johtopäätöksissä. Suojelun kokonaisuutta ja määräysten tarkkuutta pidettiin hyvinä. Osa mielipiteen jättäneistä toivoi, että uusien parvekkeiden sijoittamista rajoitettaisiin.

Vastine

Kaavaluonnosvaiheessa on saatu paljon hyvää palautetta, jonka avulla kaavatyöhön liittyvää ominaispiirreselvitystä voidaan vielä täydentää ja tarkentaa. Esimerkiksi ehdotus sisätilojen keskeisistä esimerkeistä on kannatettava täydennys selvitykseen kaavaehdotusvaiheessa. Ominaispiirteiden johtopäätökset ja arvotus kuvataan pääosin kaavaselostuksessa, mutta asiaa voidaan vielä harkita tarkennettavaksi myös ominaispiirreselvitykseen.

Kaavaratkaisu ei mahdollista uusia parvekkeita kadun puolelle, mutta parvekkeiden sijoittaminen pihojen puolelle on kuitenkin edelleen joissain tapauksissa tapauskohtaisesti mahdollista. Suunnitelmien mahdollisuutta ja vaikutuksia tarkennetaan rakennuslupavaiheessa kiinteistön ja asemakaavan reunaehdot, ympäristön arvot sekä esimerkiksi paloturvallisuus huomioiden.

Asumisen olosuhteet

Mielipiteessä kannatettiin kaavamääräyksiä, jotka edistävät pihojen saattamista asukkaiden viihtyisään käyttöön niin ettei pysäköintiä sallita korttelipihoilla. Asukkaan kokemuksen mukaan alueen pysäköintilaitoksissa oli hyvin tarjolla autopaikkoja.

Vastine

Kaavaluonnos vastaa voimassa olevien asemakaavojen kieltoa pysäköidä asuinpihoille. Kaavaluonnos edistää pihojen kasvillisuuden turvaamista mikä myös parantaa hulevesien hallintaa sekä ehkäisee kaupunkirakenteen ylikuumentumista.

Lintujen olosuhteet

Lintujen olosuhteita toivottiin otettavaksi huomioon ja edistettävän sekä haittoja ehkäistävän.

Vastine

Kaavaratkaisussa lähtökohtaisesti edistetään puiden ja korttelipihojen kasvillisuuden säilymistä ja lisäämistä, määrätään kaupunkikuvasta sekä rajoitetaan suojeltujen rakennusten muutoksia (ehkäisee lasisten pintojen runsasta lisääntymistä). Määräyksillä voidaan nähdä lintujen osalta myönteisiä vaikutuksia ja ehkäisevän haitallisia muutoksia. Samanaikaisesti on meneillään myös Helsingin rakennusjärjestyksen uusiminen, jonka yhteydessä myös tarkastellaan lintujen olosuhteita koskevien yleislinjausten laatimista, jolloin ne koskisivat koko kaupunkia. Mikäli rakennusjärjestys linjaa kysymyksestä koko kaupungin osalta, teemaa ei tarvitse toistaa yksittäisten asemakaavojen määräyksissä.

Kohteiden tiedot kaava-alueella

Senaatti-kiinteistöt toivat esiin, että alueella on useita valtion kohteita, joiden rekisteritiedot eivät kerrosalojen suhteen pidä paikkansa. Senaatti-kiinteistöt lupasi toimittaa korjatut tiedot kaavoituksen käyttöön.

Kiinteistönomistajien tarkastetut täydennetyt tiedot otetaan huomioon kaavaehdotuksessa.

Yhteenveto yleisötilaisuuksista 27.4. ja 11.5.2022

Kaavaluonnoksen yleisötilaisuus järjestettiin verkkotapahtumana 11.5.2022 klo 17–18.

Tilaisuudessa esiteltiin kantakaupungin ja erityisesti Kampin asemakaavojen ajantasaistamista. Paikalla oli alueen asiantuntijoita vastaa-massa kysymyksiin. Tilaisuuteen osallistui 12 henkilöä asiantuntijoiden lisäksi. Tilaisuuden tallenne oli nähtävillä kaksi viikkoa verkossa, jolloin sitä oli katseltu noin 70 kertaa.

Tilaisuudessa kysyttiin kaupungin tavoitteista, lisärakentamisesta, kennelle kaupunkia rakennetaan, kiinteistöveroselvityksestä ja kiinteistöjen pihojen kehittämistä koskevista määräyksistä. Tilaisuudessa kommentoitiin ettei lisärakentamista enää kaivata ja kyseenalaistettiin onko lisärakentaminen enää tarpeellista, jos kaupungin kasvu hiipuu.

Vastauksissa avattiin kaupungin ja kaavatyön tavoitteista sekä suhdetta olemassa oleviin asemakaavoihin. Esiteltävästä kaavaratkaisusta kerrottiin ettei se mahdollista uudisrakentamista vaan uudet hankkeet arvioidaan aina tapauskohtaisesti omana prosessinaan. Tästä kaavatyöstä saadaan kuitenkin lähtötietoja mahdollisiin tuleviin kehityshankkeisiin.

Kiinteistöveroasioita koskien todettiin, että verottajalla on kantakaupungissa oikeuden päätöksellä mahdollisuus periä ns. kaksitasokaavojen alueelta toteutuneen tilanteen mukaan veroa. Kaavaratkaisun todellisuutta vastaavat päivitettyt kerrosalamuutokset eivät siis lähtökohtaisesti vaikuta näiltä osin ko. tonttien nykyisin perittävään kiinteistöveroon. Tuotiin kuitenkin esiin, että verotusta varten tehtävien kiinteistöveroselvityksien korjatut tiedot eivät automaattisesti siirry kaavoituksen tietoon, joten kiinteistöjen tarkistetut lisätiedot kerrosaloista on hyvä välittää myös kaavoituksen tietoon.

Tilaisuudesta ilmoitettiin Helsingin Uutiset-lehdessä ja kaupungin verkkosivuilla. Lisäksi kaavatyöstä ja yleisötilaisuudesta kerrottiin Uutta Kantakaupunkia -verkkoyhteisöissä 27.4.2022, jossa myös esiteltiin lyhyesti Kampin kaavojen ajantasaistamistyötä. Tilaisuudessa kysymykset koskivat mm. täydennysrakentamisen tarpeellisuutta. Tilaisuuden tallenne ja vastaukset kysymyksiin on nähtävillä verkossa. Tallenteelle oli kaavaluonnoksen nähtävilläoloaikana kertynyt yli 900 katsojaa.

Vuorovaikutusraportti täydentyy kaavatyön edetessä.

Millainen on tulevaisuuden kantakaupunki?

Keskustavision vuorovaikutuksen kuvaus

Kuvailulehti

Julkaisija	Helsingin kaupunkiympäristön toimiala
Kannen kuva	Kantakaupunkimessut Oodissa / Krista Keltanen Photography
Tekijät	Keskustavisiio-tiimi: Eveliina Harsia, Kerttu Kurki-Issakainen, Crista Toivola, Marjaana Yläjääski (kaavoitus), Anna Pätynen (liikenne), Anu Hämäläinen, Mikko Uro (viestintä ja vuorovaikutus) ja Saana Rossi (korkeakouluharjoittelija)
Nimeke	Millainen on tulevaisuuden kantakaupunki? Keskustavision vuorovaikutuksen kuvaus.
Julkaisu-aika	2019
Sivuja	37

Tiivistelmä:

Keskustavisiotyö on vuorovaikutteinen prosessi, jolla olemme hakeneet suuntaa kantakaupungin maankäytön ja liikkumisen suunnittelulle sekä yksittäisille asemakaavahankkeille. Visiotyön aikana olemme käyneet laajaa vuoropuhelua kaupunkilaisten ja eri sidosryhmien kanssa alueen kehittämisestä.

Avainsanat	Keskustavisiio, Helsinki, keskusta, kantakaupunki, kaavoitus, maankäyttö, liikenne, vuorovaikutus, viestintä
------------	---

Sisällys

Johdanto	4
1 Mihin Helsinki tarvitsee Keskustavisiota?	6
1.1 Keskustavisiio syntyy vuoropuhelussa kaupunkilaisten kanssa	
1.2 Prosessi ja vuorovaikutuksen menetelmät	7
1.3 Suuntaviivoja keskustan suunnitteluun	10
2 Kaupunkilaiset	12
2.1 Kyselyt	12
2.2 Työpajat	14
2.3 Keskustaverstas	16
2.4 Kantakaupunkimessut	17
2.5 Kaupunkilaisten ohjeet	18
3 Ulkopaikkakuntalaiset	20
3.1 Kysely ulkopaikkakuntalaisille	20
3.2 Ulkopaikkakuntalaisten ohjeet	22
4 Elinkeinoelämä	23
4.1 Roundtable II	23
4.2 Kauppakamari	25
4.3 Elinkeinoelämän ohjeet	25
4.4 Näkemykset kävelykeskustan laajentamiseen ja maanalaiseen kokoojakuun	26
5 Asiantuntijat	27
5.1 Paneelikeskustelut	27
5.2 Roundtable I	28
5.3 Haastattelut	28
5.4 Metropolitan Urban Cultures -maisterikurssi	30
5.5 Ideakartoitus kävelykeskustan laajentamiseksi	30
5.6 Asiantuntijoiden ohjeet	30
6 Keskustavision vuorovaikutuksen tulokset	31
6.1 Kestävä Helsinki	31
6.2 Vetovoimainen ja luova Helsinki	32
6.3 Toimiva Helsinki	34
6.4 Kaikkien keskusta	35

Johdanto

Keskustavisio on vuorovaikutteinen prosessi, jolla olemme hakeneet suuntaa kantakaupungin maankäytön ja liikkumisen suunnittelulle sekä yksittäisille asemakaavahankkeille. Keskustavisio aloitettiin laajalla vuorovaikutuksella, tulokset yhdistetään kaupunkirakenteen analyysiin sekä kaupungin aiemmin saamiin kommentteihin käydystä vuoropuhelusta eri sidosryhmien kanssa.

Työn aikana sekä tulevina vuosina on vireillä useita, laajasti keskustaan vaikuttavia hankkeita. Keskustavisio

työn kehiksenä toimivat *Helsingin uusi yleiskaava ja kaupunkistrategia*. Helsingin keskustan käyttäjien avulla olemme koonneet keskustan ja kantakaupungin suunnitteluhankkeiden periaatetason tavoitteita ja tietopohjaa. Tavoitteenamme on ollut käydä yksittäisiä hankkeita laajempaa keskustelua alueen tulevaisuudesta ja arvoista.

Keskustelun teemoiksi nostimme keskustan alueiden identiteetin ja tulevaisuuden. Työn aikana on keskusteltu laajalti siitä, miten jo käynnissä olevat hankkeet ja tulevaisuuden trendit muokkaavat ja haastavat keskustaa, ja mikä keskustassa on säilyttämisen arvoista. Mitkä ovat **alueiden vahvuudet, vetovoimatekijät ja kehitystarpeet**?

Tässä vuorovaikutuskoosteessa kuvaillaan tapoja, joilla olemme käyneet vuoropuhelua keskustan kehittämisestä lähes 10 000 osallistujan kanssa. Nykyisten ja mahdollisten tulevien käyttäjien sekä eri sidosryhmien kautta kuvataan prosessia sekä käytettyjä vuorovaikutteisia menetelmiä. Vuorovaikutuksen tulokset on esitelty keskustan eri käyttäjien näkökulmista. Kerättyä materiaalia tullaan hyödyntämään lähtötietona tulevissa kehityshankkeissa.

Helsingin kantakaupungin käyttäjät ovat yhdessä määritelleet suuntaviivoja alueen tulevaisuudelle. Tämän vuorovaikutteisen prosessin kautta on rakentunut yhteinen tavoitetila; Keskustavisio.

Keskustavisio-tiimi

Keskustaverstaalla kaupunkilaisilta pyydettiin ideoita keskustan kehittämiseen. Kuva: Helsingin kaupunkiympäristö, Anu Hämäläinen.

1 Mihin Helsinki tarvitsee Keskustavisiota?

Kantakaupunki on Suomen etupiha ja perilläolon paikka, joka tarjoaa päänäyttämön maailman toimivimmalle arjelle ja juhlalle. Se on valtakunnan hallinnon, talouden, kulttuurin ja tieteen polttopiste. Ydinkeskusta on koko pääkaupungin kasvot, myös kansainvälisesti. Sijainti keskustassa energisoi. Keskusta vetää puoleensa uusia ideoita ja osaajia. Kantakaupunki palvelee erityistoiminnoillaan seudun lisäksi myös rajat ylittävää laajempaa vaikutusalueita. Keskustan vaikutus- ja työssäkäyntialue laajenee uusien yhteyksien myötä ja sen käyttäjämäärät kasvavat.

Keskustavisiotyö on vuorovaikutteinen prosessi, jolla haetaan yhteistä **suuntaa kantakaupungin maankäytön ja liikkumisen suunnittelulle sekä yksittäisille kehittämishankkeille**, kuten kantakaupungin vanhojen asemakaavojen ajantasaistamiselle. Visiotyön aikana on keskusteltu laajalti siitä, miten jo käynnissä olevat hankkeet ja tulevaisuuden trendit muokkaavat ja haastavat keskustaa, ja mikä keskustassa on säilyttämisen arvoista.

1.1 Keskustavisiio syntyy vuoropuhelussa keskustan käyttäjien kanssa

Keskustavision viestinnän ja vuorovaikutuksen tavoitteena on tarjota näkökulmia sekä herättää kiinnostusta osallistumaan ajankohtaiseen, vuorovaikutteiseen keskusteluun Helsingin keskustan ja kantakaupungin tulevaisuudesta.

Vuorovaikutuksessa on ollut tahtotilana kohdata ihmisiä eri tavoin ja mennä sinne, missä he jo ovat – esimerkiksi toreille, kirjastoihin tai verkkoon. Keskustan eri käyttäjäryhmät on jaoteltu työssä osallisuusryhmiin – **kaupunkilaiset, ulkopaikkakuntalaiset, elinkeinoelämä ja asiantuntijat**.

Vision vuorovaikutus käynnistyi huhtikuussa 2018 **kantakaupungin asemakaavojen ajantasaistamisen** myötä rinnakkain **kävelykeskustan laajentaminen ja maanalainen kokoojakatu** -strategiahankkeen kanssa. Kaupunkitasoisessa projektissa selvitetään miten ydinkeskustan kävelykeskustaa voitaisiin merkittävästi laajentaa viihtyisyyttä ja toiminnallisuutta lisäten. Samalla selvitetään mitkä ovat keskustan läpiajoliikennettä ja satamien raskasta liikennettä katutilassa vähentävän maanalaisen kokoojakadun edellytykset. Hankkeen monivaiheinen ja -vuotinen aikataulu etenee eri tahtiin Keskustavisiotyön kanssa. Muita keskustavisiotyön kannalta ajankohtaisia hankkeita ovat mm.: **Eteläsatama, Kauppatori, Teollisuuskadun akseli, Elielin aukio, Campus Maria, Garden Helsinki ja Töölönlahti**.

Visiokeskustelun kärkiteemoiksi nostettiin:

1. **vetovoimainen ja menestyvä**
2. **toimiva**
3. **kestävä**
4. **kaikkien keskusta.**

1.2 Prosessi ja vuorovaikutuksen menetelmät

Visiotyön aikana käytiin laajaa vuoropuhelua kaupunkilaisten ja eri sidosryhmien kanssa alueen kehittämisestä. Vuorovaikutuksen tavoitteena oli palvella niin visiota, yksittäisiä maankäytön suunnittelun hankkeita kuin keskustan käyttäjiä. Pääkaupungin keskusta kuuluu kulttuuriseen pääomaan, jonka omistajuus ja toiminnallisuus on paljon laajemmalla joukolla kuin alueen asukkailla tai päivittäisillä kävijöillä. Vuorovaikutustyön haasteena tunnistettiin, kuinka mahdollistaa ja turvata osallisuus laajassa merkityksessä? Haasteena on myös, kuinka sitoa Keskustavision vuorovaikutus palautteen ja kehittämisen jatkumoon.

Osallisilla eli keskustan eri käyttäjillä oli mahdollisuus osallistua visioprosessiin 04/2018–01/2019 aikana useilla eri tavoin.

Tarjolla oli monia tapoja ottaa osaa keskusteluun – osallinen sai valita itselleen sopivimman tavan osallistua: tulemalla mukaan tilaisuuksiin, osallistumalla keskusteluun verkkosivuilla tai Kaupunkiympäristön sosiaalisen median kanavissa, vastaamalla verkkokyselyihin sekä tapaamalla tai ottamalla yhteyttä suunnittelijoihin. Asiantuntijoita oli myös mahdollisuus kutsua mukaan eri tahojen keskusteluihin. Keskustavision vuorovaikutuksen kanssa limittyneiden asemakaavahankkeiden yhteydessä pystyi myös jättämään mielipiteensä virallisina nähtävilläoloaikoina.

Keskustavision teemoista keskusteltiin vuoden 2018–2019 aikana runsaasti – **osallistujia oli arviolta noin 10 000**. Kohtasimme keskustan erilaisia käyttäjiä työpajoissa, tilaisuuksissa ja messuilla sekä virtuaalisesti myös verkossa. Saimme tuhansia ideoita ja kommentteja.

Muovailuvahamielenosoitus Ohjaamalla.
Kuva: Helsingin kaupunkiympäristö, Anu Hämäläinen.

Keskustavisioprosessiin osallistuivat kaupunkilaiset, elinkeinoelämän edustajat, eri alojen asiantuntijat ja keskustan nykyiset ja mahdolliset tulevat käyttäjät niin Suomesta kuin ulkomailta.

Keskustavision vuorovaikutusprosessi, käytetyt menetelmät sekä kiteytyvät tulokset kuvataan eri käyttäjien näkökulmasta luvuissa 2–6. Tekstissä on nostettu esiin muutamia osallisten lainauksia. Tässä koosteessa ei kuvata kaupungin asiantuntijoiden sisäistä vuorovaikutusta ja siihen liittyviä lukuisia tapaamisia ja työpajoja. Vision ulkoisen vuorovaikutustyön aikataulu on kuvattu kronologisesti seuraavalla sivulla.

Keskustavision vuorovaikutuskonsultiksi tilattiin **Demos Helsinki** 09–12/2018. Konsulttityö tuki suurten suunnitteluhankkeiden tavoitteiden, vuorovaikutuksen ja tietopohjan rakentamista. Tilauksen mukaisesti Demos Helsinki toi yhteen osallisuusryhmiä ja asiantuntijoita luomaan suuntaviivoja Helsingin keskustan tulevaisuudelle. Demos Helsinki on laatinut työstään Helsingin keskustavision vuorovaikutuksen loppuraportin. Tekijöinä ovat *Kaisa Schmidt-Thome, Henrik Suikkanen, Kati Ahvonen, Louna Laurila ja Annaliina Niitamo*. Työn ohjauksesta ja muusta vuorovaikutuksesta vastasivat kaupunkiympäristön viestintäpalvelut sekä asemakaavoitus.

Keskustavisiotyössä keskusta käsitetään laajana kantakaupungin sisältävänä alueena ilman tarkkaa rajausta. Kuva: Helsingin kaupunkiympäristö.

Keskustavision vuorovaikutus 04/2018–01/2019

- Keskustavision suunnitteluvaihe käynnistyy 2018
- Ruuti-nuorten workshop -visio 04/18
- Keskustavision verkkosivut *hel.fi/kävelykeskusta, hel.fi/keskusta* 05/18
- Jalan kaupungilla – miltä Helsinki tuntuu kävellen? - kävelyreittikysely 05–06/18
- Kävelykeskusta ja maanalainen kokoojakatu:
 - sidosryhmien markkinavuoropuhelu 05–06/18
 - ideakartoitus konsulteille 05–08/18
 - Instawalk: kävelykeskusta 06/18
 - yrityshaastattelut 06–08/18
 - koululaiset kaupunkitutkijoina: kävelykeskusta 9/2018
- Ohjaamonuorten workshop -visio 06/18

- Keskustavision workshop Kalliossa 09/18
- Keskustavision workshop Narinkkatorilla 09/18
- Roundtable I asiantuntijoille -visio 10/18
- Keskustaverstas Narinkkatorilla 10/18
- Keskustavision verkkokysely 10–11/18
- Kaupunginosien erityisyys -verkkokysely 10–11/18
- Helsingin yliopiston Metropolitan Urban Cultures –kurssin visio 10–12/18
- Roundtable II elinkeinoelämälle -visio 11/18
- Kauppakamari-visio 12/18

- Kantakaupunkimessut Oodissa 01/19
 - Kantakaupungin asemakaavojen ajantasaistamisen osallisuus- ja arviointisuunnitelma 01–02/19
 - Eteläsataman itäosan ja Katajanokanrannan osallisuus- ja arviointisuunnitelma 01–02/2019

1.3 Suuntaviivoja keskustan suunnitteluun

Eri osallisuusryhmien kanssa käydyn vuoropuhelun perusteella voidaan vetää johtopäätös seuraavista keskustan suunnittelun suuntaviivoista:

1. Ilmastonmuutoksen vähentäminen ja siihen adaptoituminen sekä kestävä kehitys tulisi olla teemoina läsnä kaikessa kaupunkisuunnittelussa ja siihen liittyvässä päätöksenteossa.
2. Kaupunkisuunnittelun tulisi edistää liikenteen toimivuutta ja keskusta-alueella sijaitsevien toimijoiden saavutettavuutta sekä keskustan sisäisesti että sisääntuloväylillä.

3. Alkuperäistä asukkaiden Helsinkiä, kuten toreja tulee säilyttää ja palauttaa asukkaiden käyttöön.

4. Kaupunkisuunnittelussa tulisi mahdollistaa erilaisten ihmisryhmien aktiivisuus, spontaanit kohtaamiset ja julkisen tilan vapaa käyttö eri tarpeet huomioiden.

5. Keskustan säilyttäminen monipuolisena ja viihtyisanä asumisen, töiden tekemisen ja huvittelun alueena.

6. Pidetään kiinni puistoista. Luonnonläheinen Töölönlahti, Keskuspuisto, merellisyys ja puhdas ilma ovat tärkeitä vetovoimatekijöitä.

7. Keskusta-alueen käveltävyyden ja pyöräväylien keskittämisen ja kehittämisen tulisi olla kaupunkisuunnittelun agendalla esteettömyys huomioiden.

8. Vanhat rakennukset ja kaunis arkkitehtuuri ovat vetovoimatekijöitä, niitä ei tulisi purkaa.

9. Liikenteen solmukohtiin pitää panostaa. Niihin tulisi luoda monikäyttöisiä vyöhykkeitä, joista löytyy sekä asuntoja että työpaikkoja ja palveluita.

10. Tyhjiä välitiloja pitäisi vaalia – ne luovat kerroksellisuutta, aitoutta ja sielua keskustaan.

11. Eri kaupunginosien omaleimaisuus tulisi säilyttää ja niiden kehittymistä uniikeiksi ja tunnistettaviksi alueiksi tulisi tukea.

12. Kaikilla pitäisi olla syy, mutta myös varaa tulla keskustaan. Julkisen liikenteen hinnoitteluun, palveluihin, tapahtumiin ja yöelämään; kaupungin magneetteihin tulisi kiinnittää huomioita.

Keskustaverstaalla keskellä Narinkkatoria keskusteltiin Helsingin keskustan tulevaisuudesta. Kuva: Helsingin kaupunkiympäristö, Mikko Uro.

2 Kaupunkilaiset

Kaupunkilaiset olivat mukana keskusta-visitioyössä 04/2018–01/2019. Kaupunkilaisiksi määritellään Helsingin keskusta-alueella asuvat ja työskentelevät sekä sitä eri tavoin käyttävät henkilöt, joita on kuultu kaupunkilaisina.

2.1 Kyselyt

Keskustavision teemoista viestiminen käynnistyi toukokuussa 2018 markkinointikampanjalla Narinkkatorilla, raitiovaunujen infonäytöissä, lehdissä sekä verkko-osoitteessa hel.fi/kävelykeskusta, jossa kannustettiin vastaamaan kaikille avoimeen Maptionnaire-karttakyselyyn. **Jalan kaupungilla – miltä Helsinki tuntuu kävellessä? -kävelyreititkyselyllä** kartoitimme kaupunkilaisten näkemyksiä keskustan jalankulun nykytilasta ja kehittämiskohteista. Kysely tehtiin suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi. Karttamerkinnot kyselyyn saatiin yli 8 700 noin 1 600 vastajalta.

Autoliikenteen vähentäminen ja liikenneturvallisuuden parantaminen olivat vastaajien toivelistan kärjessä. Ehdotuksia parannettavista reiteistä tai reitin kohdistamisesta kyselyssä tehtiin lähes 900. Parannustoiveet koskivat etupäässä Rautatieaseman edustaa ja Kaivokatua, Kaisaniemenkatua ja Pitkääsiltaa, Mannerheimintien eteläpäätä, Aleksanterinkatua, Kauppatorin ympäristöä ja Iso Roobertinkatua. Lisää viihtyisyyttä toivottiin myös puiden ja pensaiden istuttamisella. Kyselyssä sai merkitä kartalle myös kokonaan uusia kävelyreittejä ja kävelykatuja. Uusia kävely-yhteyksiä toivottiin muun muassa raitapihan yli sekä Kaisaniemen ja Siltasaaren välille. Kävelykaduksi toivottiin muutettavan

Mannerheimintien eteläosaa, Pohjoisesplanadia ja Kaivokatua.

Keskustaverstas-tapahtumassa lokakuussa 2018 Narinkkatorilla kaupunkilaisilla oli mahdollisuus vastata kahteen verkkokyselyyn. Kolmikieliset Google-verkkokyselyt olivat auki myös tapahtuman jälkeen. Toinen kysely kartoitti kaupunginosien erityisyyttä ja toinen ihanteellista tulevaisuuden keskustaa.

Kaupunginosien erityisyys -kyselyssä kartoitettiin mitä vastaajat pitivät kantakaupungin eri kaupunginosissa myönteisinä ja toivottavina erityispiirteinä. Lisäksi samaisille kaupunginosille pyydettiin kehitysehdotuksia. Kyselyyn saatiin yhteensä 216 vastausta. Kehitysehdotuksissa korostuivat erityisesti kaupunginosien saavutettavuus ja liikkumisen olosuhteiden parantaminen. Vastauksissa toivottiin etenkin käveltyvyyden parantamista ja kävelykatuja sekä pyöräiltävyyden panostamista. Myös autolla liikkumisen mahdollisuuden säilyttäminen nousi useamman kaupunginosan kohdalla esiin. Lisäksi vastauksissa korostui toive vihreämmästä kaupunkiympäristöstä – lisää vihreyttä, puita ja nurmikkoa. Kolmantena läpileikkaavana teemana toivottiin enemmän palveluita, erityisesti kahviloita ja ravintoloita ja muita alueita elävöittäviä ja viihtyisyyttä lisääviä palveluita. Useamman kaupunginosan kohdalla toivottiin, että alue pysyisi sellaisena kuin se nyt on. Alueiden omaleimaisuus ja tunnelma toivottiin säilytettävän.

Keskustavisiio -kyselyssä puolestaan kartoitettiin näkemyksiä siitä, millainen olisi ihanteellinen tulevaisuuden Helsingin keskusta. Kysely koostui kolmesta temaattisesta osiosta: 1) Ainutlaatuinen keskusta – Mikä

Jalan kaupungilla -kyselyssä 2018 pyydettiin vastaajia merkitsemään käyttämänsä virkistysreitit kartalle. Aineistot: Kaupunkimittaus. Toteutus: Tommi Hautala, Helsingin kaupunkiympäristö.

tekee keskustasta erityisen? 2) Menestyvä keskusta – Miten Helsingin keskusta on menestyvä myös tulevaisuudessa? 3) Kaikkien keskusta – Miten taataan että kaikki kokevat olevansa tervetulleita keskustaan? Kyselyyn vastasi yhteensä 384 vastaajaa.

Helsingin pidettyinä erityispiirteinä korostuivat eniten keskustan esteettiset ja luonnon arvot, kuten merellisyys, kaupunkiluonto ja arkkitehtuuri. Vastaajat arvostivat vanhaa ja tunnistettavaa historiallista arkkitehtuuria ja matalaa rakennuskantaa sekä ihmisen kokoista mittakaavaa. Menestyvältä keskustalta odotettiin liikenteen laajaa kehittämis-

tä. Erikseen keskustatunnelia toivoi moni (yleisyys: 21/115 vastausta). Menestykseen liitettiin myös ekologisuus ja kestävyys, sekä turvallisuus ja siisteys. Keskustaan tultiin yleisimmin palveluiden, tapahtumien, eläväisyyden tai kokemuksen perässä, sekä yksinomaan hyvien kulkuyhteyksien ansiosta. Paikkoja, joihin koettiin, ettei oltu tervetulleita, olivat yleisimmin kaupalliset paikat, Rautatientori sekä Kaisaniemen puisto. Kaksi viimeistä koettiin myös turvatomiksi, ja tilanteen parantamiseksi ehdotettiin lisää valaistusta, valvontaa ja roskiksia. Ylipäätään toivottiin lisää edullisia tai ilmaisia vapaita tiloja työnteolle ja harrastamiselle, ja

© Helsingin kaupunki
Aineistot: Kaupunkimittaus, Kaupunkiympäristö
Toteutus: AM/Kymp/Like/LiiHa Tommi Hautala 2.8.2018

mahdollistavaa sekä osallistavaa asennetta kaupungin puolelta.

Demos Helsingin yhdessä kaupunkisuunnittelijoiden kanssa laatimat kyselyt tuottivat merkittävää lisäarvoa. Kyselyjen mittavuudesta huolimatta niihin saatiin paljon hyviä vastauksia, joista hahmottui sekä enemmistön kantoja että niille tiukahkoa vastarintaa.

2.2 Työpajat

Keskustavertaan visiotyöpajojen lisäksi järjestettiin neljä **julkista visiotyöpajaa**: kantakaupungin yläasteikäisille nuorille huktikuisessa Ruuti-tapahtumassa näyttelytila Laiturilla, Ohjaamalla käyville nuorille ja Helsinki-päivän yleisölle kesäkuussa. Elokuussa oli lisäksi kaksi avointa työpajaa kaupunkilaisille, toinen Kallion kirjastossa, toinen Narinkkatorilla. Työpajoissa pyydettiin osallistujia ilmaisemaan toiveensa keskustan kehittämiseksi muovailuvahamielenosoitus -tehtävissä. Kartalle pyydettiin merkitsemään itselle tärkeitä ja epämieluisia paikkoja.

Ruuti- ja Ohjaamotyöpajoissa nuoret toivoivat eniten ajanviettopaikkoja, jotka olisivat houkuttelevia, turvallisia ja avoimia – erityisesti kahviloita ja ravintoloita, joista saisi kohtuuhintaisia tarjoiluja ja joissa voisi viettää aikaa. Ruuti-pajassa nuoret toivoivat lisää puistoja keskustaan ja kantakaupunkiin, ja niiden pitämistä siistinä. Lisää kaupunkitapahtumia, kuten ravintolapäivä tai siivouspäivä olivat myös toiveena.

Ohjaamo -työpajassa vastausten enemmistö kosketti puistoja, rantoja ja viheralueita, joilta toivottiin monipuolisia oleskelu- ja virkistysmahdollisuuksia. Hiekkarantoja ja istutettuja puutarhoja toivottiin kantakaupunkiin ja keskustan tuntumaan sekä pyöräteiden selkeyttämistä ja lisää kaupunkipyöriä keskustaan. Maahanmuuttajataustaiset vastaajat ja matkailijat olivat erityisen positiivisia Helsinkiä kohtaan. Molemmissa työpajoissa lempipaikat levittäytyivät ympäri kantakau-

punkia niin, että suosituimpia olivat puistot, rannat sekä tunnetuimmat virkistyskohteet, kuten Suomenlinna, Linnanmäki ja Korkeasaari.

Samankaltaisia ideoita ja toiveita esitettiin myös **Narinkkatorilla ja Kallion kirjastossa** järjestetyissä avoimissa työpajoissa, joihin osallistui kaikinikäisiä kaupunkilaisia tosin kuin Ruuti- ja Ohjaamotyöpajoissa. Kautta linjan työpajoihin osallistujille oli tärkeää viherympäristön ja historiallisen rakennetun ympäristön vaaliminen, yhteinen ja vapaassa käytössä oleva julkinen sisätila, sekä palvelujen hyvä saavutettavuus valitsemallaan kulkumuodolla.

”Jos nuoret tuntevat, että kaupunki on myös heidän, he myös osallistuvat innokkaammin.”

Visiotyöpajojen lisäksi järjestimme myös muita työpajoja tukemaan Keskustavisiota. Kaikille avoimessa **Ideoiden kehityspaja: vetovoimainen keskusta Helsinkiin** -tapahtumassa 13.9.2018 Laiturilla esiteltiin ja arvioitiin kävelykeskustan ja maanalaisen kokoojakadun ideakartoituksen tuloksia tavoitteena löytää parhaita ratkaisumalleja. Työpaja oli osa *Helsinki Design Week* -ohjelmistoa. Yli satapäinen yleisö pääsi kommentoimaan kahdeksan suunnittelu-toimiston ideoita keskustelun lisäksi myös omasta puhelimestaan *screen.io* -sovelluk-

Keskustaverstas-paviljonki lokakuussa Narinkkatorilla. Kuva: Helsingin kaupunkiympäristö, Anu Hämäläinen.

sella. Pajassa kuultiin myös projektin lisäksi elinkeinoelämän näkemykset, tarpeet ja ideat. Markkinavuoropuhelun tulokset esitellään tarkemmin luvussa 4 elinkeinoelämä. Ideakartoituksen työt ja työpajojen tulokset olivat myös nähtävissä ja kommentoitavissa **kerrokantasi.hel.fi -palvelussa**. Kaupunkilaisilta kommentteja suunnitelmiin tuli 156. Kommentteissa oli paljon keskenään erilaisia mielipiteitä. Useissa mielipiteissä kannatettuja ehdotuksia – esimerkiksi kävelykeskustan rakenteesta ja kävely-yhteyksistä sekä miten pohjoisen suunnasta tultaisiin maanalaiselle kokoojakadulle – tutkitaan projektissa.

Samaisen hankkeen alussa järjestettiin myös käveltävä työpaja **Instawalk: Kävelykeskusta** 5.6.2018. Instawalk oli ohjattu kävely- ja kuvauskierros Helsingin keskustassa, jossa esimerkkikohteiden tiimoilta

keskusteltiin kävelykeskustan kysymyksistä. Kierroksen oppaana toimivat hankkeen projektinjohtaja, liikenne- ja katusuunnittelun tiimipäällikkö sekä keskustatiimin arkkitehti asemakaavapalvelusta. Sateisen sään vuoksi kävelylle osallistui vain viisi kaupunkilaista, mutta kaikissa kierroksen kohteissa käytiin paljon keskusteluja käveltyvyyden parantamisesta.

Helsinki Design Weekin aikaan syyskuussa 2018 *Käpylän Yhtenäiskoulun 6. -luokka* hylkäsi viikoksi luokkatilansa päämääränään tutkia Helsingin kaupunkitilaa kehollisin ja kokemusta painottavin menetelmin. **Koulu-laiset kaupunkitutkijoina -viikon** toimintaa ohjasi kysymys siitä, kuinka rakennetun kaupungin ja kaupunkilaisten välinen luottamus rakentuu. Viikon aikana tuotettiin myös kokemusperäistä tietoa Helsingin keskustasta kävely-ympäristönä lasten näkökulmasta.

2.3 Keskustaverstas

Kolmipäiväinen Keskustaverstas -tapahtuma järjestettiin **Narinkkatorilla Kampissa 10.–12.10.2018**. Lähtökohtana oli tavoittaa kaupunkilaisia siellä, missä he arkisin liikkuvat ja viettävät aikaa. Paikaksi valikoitui Narinkkatori, sillä aukion läpi kulkee päivittäin kymmeniä tuhansia ihmisiä, joita halusimme tavoittaa. Kolmen päivän ajaksi pystytimme keskelle toria pop-up -paviljongin. Sisätila tarjosi mahdollisuuden kohtaamiselle kahvin ja karttojen ääressä, paneelikeskusteluille sekä kulttuurille.

Tavoitteen saavuttamiseksi panostettiin perinteisten kaupungin omien viestintäkanavien lisäksi näkyvään markkinointiviestintään. *Kaskas Media* laati tilauksestamme kuvia tulevaisuuskenaarioista, joissa asumisen, kiinteistöpolitiikan tai ilmaston kannalta on tehty ratkaisuja, jotka vaikuttavat pitkälle

tulevaisuuteen. Kuvilla mainostimme Keskustaverstas-tapahtumaa raitiovaunuissa ja metroissa. Kampanjoimme eri sosiaalisen median kanavissa unohtamatta näkyvintä mainosta – Keskustaverstas-paviljonkia keskellä Narinkkatorilla. Avoimet ovet, musiikki, ihmiset ja kahvi houkuttelivat pop-up paviljonkiin noin 2 500 kävijää mukaan keskusteluun. Kutsuttuja puhujia oli 17.

Keskustan suunnittelijat ja kaupunkilaiset ideoivat ja keskustelivat kolmen päivän ajan kantakaupungin tulevaisuudesta. Miltä tulevaisuuden keskustassa näyttää? Mistä syntyy kantakaupungin vetovoima nuorten, yritysten ja turistien silmissä? Entä miten varaudumme ilmastonmuutokseen? Kahvikupin äärellä käytyjen keskustelujen lisäksi kuultiin vartin tietoiskuja ajankohtaisista kantakaupungin hankkeista. Jokaisena iltana järjestettiin päivän teeman mukainen paneelikeskustelu. Keskustelujen tulokset esitellään luvussa 5 asiantuntijat (s. 26–27).

Keskustaverstaan illat päätettiin aina rennoissa merkeissä. Keskiviikkoilta päättyi *Helsinki Poetry Connectionin Harri Hertellin, Anja Erämajan ja Illmarin* urbaanin runouden esityksiin. Torstaina viihdytti *DJ Antti Lippo* ja perjantai-illan Keskustaverstas-tapahtuman päätti *hammondisti Kalle Salonen*.

Kaupunkilaiset kertoivat toiveitaan keskustan tulevaisuudesta **keskusteluissa karttojen äärellä**. Liikenne puhutti paljon; pyöräliikennettä tulisi selkeyttää kokoamalla virtoja pyöräilyn sujuville valtaväylille ja kävelykeskustaa pitäisi laajentaa. Joukkoliikenne tulisi olla edullista tai jopa ilmaista – turhaa autoilua tulisi välttää ja raskaan liikenteen kuormittavuutta vähentää. Jätkäsaaren liikennesumppu tulisi purkaa. Eri kaupunginosien välillä tulisi olla helpompi liikkua myös vesijoukkoliikenteen avulla. Kaikille tulisi olla tarjolla paljon penkkejä ja muita paikkoja istahtaa ja hengata – ilmaiseksi. Ei-kaupallisia oleskelutiloja ja nuorten hengailupaikkoja toivotaan keskustan alueelle aiempaa enemmän. Kantakaupunkiin toivotaan lisää puita ja puistoja. Keskuspuisto on säilytettävä nykyisessä koossaan ja Töölönlahden luonnonläheisyys tulisi säilyttää.

Visiotyössä otettiin kokeiluun uusia lähestymistapoja, joiden tulosten myötä tehtiin jälkiarvointi ennen seuraavaan vaiheeseen siirtymistä. Kun huomioidaan tulokset – kävijöiden määrä ja monipuolisuus sekä keskustelujen anti, keskustaverstas kannatti järjestää. Se oli tarpeellinen kokeilu, josta moni kävijä toivoi jopa pysyvää tilaa. Keskustaverstas teki osaltaan kaikkien keskustaa todeksi: kävijöissä oli mukana paljon muitakin kuin tyypillisiä aktiivisia osallistujia. Eri-ikäisten vähemmistöjen edustus saatiin paikalle antamalla heille tilaa lavalla. Näkyvyys voimaannutti tulemaan yleisön joukkoon. Yksittäiset keskustelut virkamiesten kanssa olivat monelle kaupunkilaiselle merkittäviä kohtaamisia. Kaupungin *pormestari Jan Vapaavuori* käväisi myös Keskustaverstaalla.

2.4 Kantakaupunkimessut

Kantakaupunkimessut järjestettiin **keskustakirjasto Oodissa torstaista lauantaihin 17.–19.1.2019**. Messujen tavoitteena oli saada kaupunkilaiset tutustumaan ja osallistumaan ajankohtaisten hankkeiden ja liikennesuunnitelmien kehittämiseen. Tavoitteen saavuttamiseksi panostettiin näkyvään, monikanavaiseen ja ennakoivaan viestintään ja markkinointiin: messujen ja hankkeiden näkyvä lehti-ilmoittelu, mainonta raitiovaunussa ja metroissa, ulkomainospinoilla sekä eri sosiaalisen median kanavissa. Tapahtumatilassa eli Oodissa mainostimme infonäyttöillä ja jaettavilla ohjelmaflyereilla.

Kantakaupunkimessuilla esiteltiin kymmeniä eri hankkeita Oodin aulassa. Erityisen merkittäviä ja ajankohtaisia hankkeita keskustavisiotyön lisäksi olivat **kantakaupungin asemakaavojen ajantasaistaminen, Teollisuuskadun akselin kaavarunko** sekä **Eteläsatataman itäosa ja Katajanokanranta**. Lisäksi Helsinki 3D-kaupunkimallin päälle sovitettujen seitsemän ratkaisumallia **kävelykeskustan laajentaminen ja maanalaisen kokoojakatu** -hankkeesta olivat nähtävillä. Hankkeet esiteltiin asiantuntijoiden toimesta aulan näyttelysermeillä, samanaikaisesti Maija-salissa pidettiin **26 esitystä erilaista ajankohtaisista suunnitelmista**. Myös kaupunkiympäristön toimialan **osallisuustila Brygga** oli käytössä kaavapäivystyksiä ja keskusteluja varten.

Kantakaupunkimessuilla jatkettiin onnistunutta kokeilukulttuuria ja oppia lokakuiselta Keskustaverstaalta. Tapahtumapaikaksi valittiin vain kuukautta aiemmin avattu **keskustakirjasto Oodi**. Kantakaupunkimessut olivat kirjastolle ensimmäinen iso tapahtuma ja toimintakokeilu myös uudelle kirjastolle.

Kantakaupunkimessuilla tavoitettiin paljon uusia kävijöitä, jotka eivät olleet varta vasten tulleet messuille vaan kirjastoon. Myös messujen sisällöistä kiinnostuneet

Mitä jos Rautatieasema muutettaisiin asumiskäyttöön? Keskustaverstaalla markkinointikuvat toimivat keskustelun herättäjinä. Kuvat: Kaskas Media.

Keskusta 2040?

löysivät hyvin paikalle. Tarkkaa kävijämäärää emme pystyneet paikan päällä laskemaan, mutta Oodissa kävi kyseisten päivien aikana enemmän yleisöä kuin edellisviikolla samaan aikaan. Maija-salin esityksissä kävi 1530 kaupunkilaista, suurempi osallistujamäärä oli kuitenkin aulassa messuosastoilla. Kävijämäärä koko Oodissa Kantakaupunkimessujen aukio-oloaikoina (to klo 17–20, pe 10–20, la 10–15) oli lähes 18 000. Messujen arvioitu kävijämäärä on noin 3000–4000.

”Ei ole olemassa erillistä elinkeino-elämän intressiä kun puhutaan kanta-kaupungin kehittämisestä.”

Kaupunkilaisia kiinnostivat eniten katsaukset ajankohtaisiin asemakaavoihin ja liikennesuunnitelmiin sekä yksittäiset esittelyt Eteläsatamasta, Hämeentien remontista, Hakaniemestä ja raitioliikennesuunnitelmista. Suosituimmat messuosastot olivat toiminnallisia kuten keskustavision työpa-japöytä ja kävelykeskustan ja maanalaisen kokoojakadun 3D-malli.

Hyvin resursoitu asiantuntijapäivystys kannatti, samoin aulassa ohjanneet oppaat. Lauantai oli menestyksekkäin päivä kävijämäärän osalta – etenkin iltapäivällä Oodissa vieraili yli 1600 kaupunkilaista tunnissa. Pa-laute kaupunkilaisilta oli positiivista, saimme kiitoksia henkilökohtaisista keskusteluista sekä esityksistä. Oodissa vallitsee positiivinen vire, joka heijastuu niin henkilökunnasta kuin kävijöistä.

2.5 Kaupunkilaisten ohjeet

Kaupunkilaisten terveiset kaupunkisuunnittelijoille tiivistetysti ovat:

- Ilmastonmuutoksesta läpileikkaava teema kaikkeen kaupunki- ja liikennesuunnitteluun.
- Ei liian sliipattua, vaan aktivismia, yllätyksellisyyttä, julkista tilaa ja kohtaamisia.
- Tukekaa toimivaa keskustaa toimivalla julkisella liikenteellä ja helposti käveltävällä sekä pyöräiltävällä ympäristöllä.
- ”Asiaton oleskelu” on paitsi sallittua myös suositeltavaa.
- Kaupunkilaisten ehdoilla kehitettävä keskusta on luovuuden paras tae, koska helposti lähestyttävä keskusta houkuttaa kaupunkilaisia viipymään, viihtymään ja toteuttamaan itseään. Prameimmassakin keskustassa pitää olla tilaa kotikutoisuudelle ja spontaaniudelle.

Ajankohtaiset kantakaupungin suunnitelmat kiinnostivat kaupunkilaisia Kantakaupunkimessuilla tammikuussa 2019. Kuva: Krista Keltanen Photography.

3 Ulkopaikkakuntalaiset

Miltä Helsinki näyttää ulko-helsingiläisten silmin? Tähän saatiin vastauksia niin Keskustaverstaalla kuin Kantakaupunkimessuilla satunnaisesti. Moni tuli paikalle suunnittelematta ja käsitys Helsingin keskustan tulevaisuudesta poikkesi paikallisten näkemyksistä lähinnä yleispiirteisimpinä. Näkemykset vastasivat pitkälti kansainvälisen kyselyn tuloksia.

3.1 Kysely ulkopaikkakuntalaisille

Bilendi-kysely kohdistettiin Helsingin ulkopuolella asuville henkilöille **muualla Suomessa** sekä **Ruotsissa, Saksassa ja Yhdistyneessä Kuningaskunnassa**. Jokaisen maan otos oli 500 vastaajaa. Kohderyhmän tutkimuksessa oli 25–50 -vuotiaat vähintään ammattikorkeakoulutasoisen koulutuksen omaavat henkilöt. Heiltä kysyttiin asuin-kaupungin haluttuja ja arvostettuja ominaisuuksia sekä mitkä niistä vastaaja liittyy Helsinkiin.

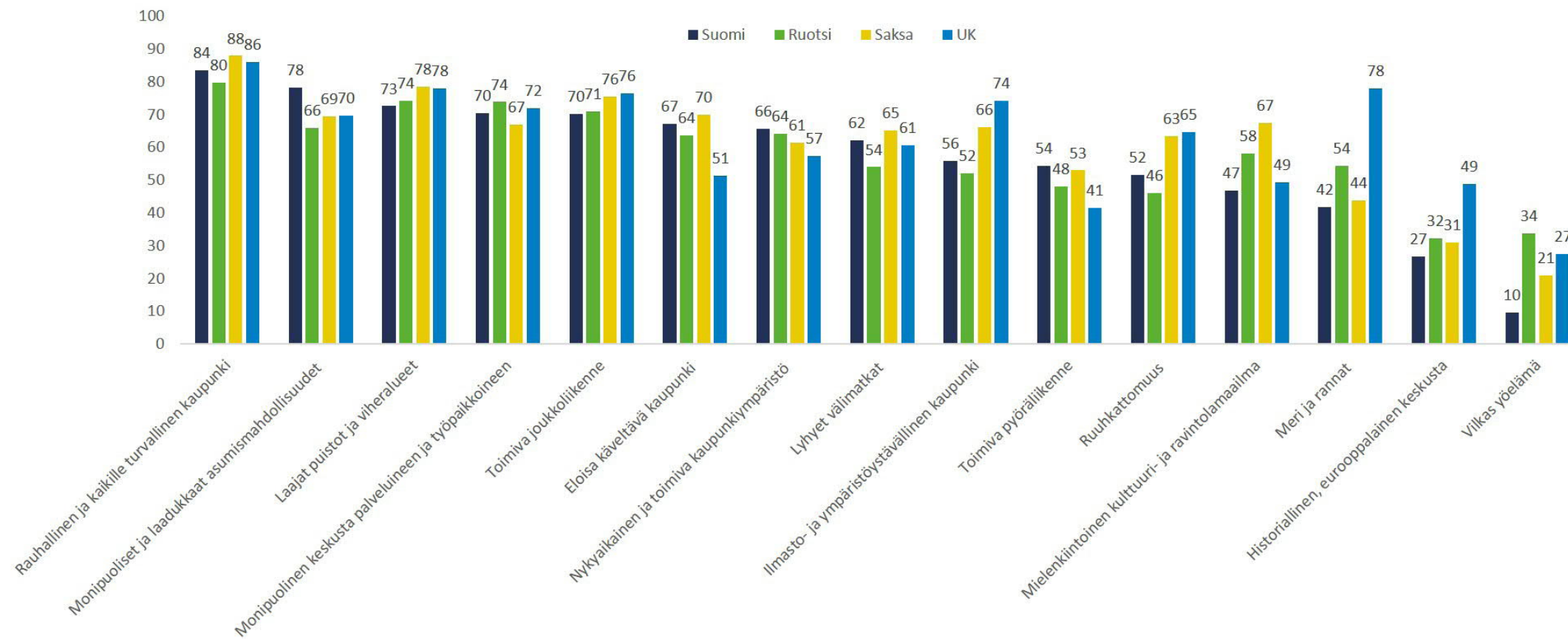
Tulosten myötä voidaan todeta ruotsalaiset kriittisiksi ja saksalaiset puolestaan avorakateisemmiksi. Helsinkiin mahdollisesti muutettaessa arvostuksen kärjessä on rauhallinen ja kaikille turvallinen kaupunki. Suomessa ja Ruotsissa ne vastaajat, joita Helsinki ei asuin-kaupunkina houkuttele, liittyy tämän ominaisuuden heikommin Helsinkiin kaupunkina. *Saksalaisvastaajista* puolestaan puolet pitävät Helsinkiä rauhallisena ja turvallisena.

Suomalaisille ulkopaikkakuntalaisille Helsinki kuvastuu vilkkaana yöelämänä ja monipuolisena kulttuuri- ja ravintolatarjontana myös niiden keskuudessa, joita Helsinki ei asuin-kaupunkina houkuttele. Samaten palveluita ja työmahdollisuuksia koetaan löytyvän toimivan joukkoliikenteen Helsingistä.

Kriittisimmin Helsinkiin asuin-kaupunkina suhtautuvat *ruotsalaiset ja britit*, kun taas *saksalaiset* tuntuvat löytävän suomalaisten

tavoin Helsinkiin liitettäviä sopivia ominaisuuksia jonkin verran enemmän. Näitä ovat etenkin monipuolinen kulttuuri- ja ravintolatarjonta sekä ilmasto- ja ympäristöystävällinen kaupunki rauhallisuuden ja turvallisuuden lisäksi. Ympäristötietoisena kansana *saksalaiset* arvostavat ilmasto- ja ympäristöystävällistä kaupunkia potentiaalista asuin-kaupunkia pohdittaessa. Vielä enemmän tätä ominaisuutta arvostavat *britit*, mikä voi liittyä esimerkiksi kokemuksiin heikommasta ilmanlaadusta suurkaupungeissa. Britit arvostavat meri- ja rantaympäristöä potentiaalisessa asuin-kaupungissa selkeästi muita maita enemmän eikä tämä heidän mielestään toteudu pohjoisessa Helsingissä.

Helsingin kaupunkimielikuvaan liittyy kansallisia eroja. *Muita suomalaisilta* kysyttäessä, potentiaaliseen asuin-kaupungin ideaaliin verrattuna Helsinkiin liitetään vähemmän rauhallisuus ja turvallisuus, monipuolinen asumistarjonta, viheralueiden runsaus, lyhyet välimatkat, ympäristöystävällisyys ja ruuhkattomuus. *Ruotsalaisten* näkemys on tästä vahvasti eroava. Helsingin yöelämää

Kaupunkiympäristöön liitettävät ominaisuudet maittain potentiaaliseen asuin-kaupunkiin muutettaessa.

Värikoodit:
 tummansininen = Helsingin ulkopuolinen Suomi
 vihreä = Ruotsi
 keltainen = Saksa
 kirkas sininen = Yhdistynyt Kuningaskunta, UK.

Lähde: Bilendi verkkokysely.

pidetään sopivan vilkkaana ja ideaalia vastaavana. Samaten Helsingin historiallinen keskusta lukeutuu eurooppalaisen kaupunkikeskustan kaltaiseksi. *Saksalaisille* mielikuva Helsingistä rakentuu lähelle heidän ideaaliasuinkaupunkia, joiltakin ominaisuuksiltaan jopa ideaalia selkeästi paremmaksi. Nykyaikainen kaupunkiympäristö, eloisa ja käveltävä kaupunki, kulttuuri- ja ravintolatarjonta, historiallinen, eurooppalainen keskusta, toimiva pyöräliikenne sekä vilkas yöelämä kohtaavat *brittien* ideaaliasuinkaupunki ja Helsinki asuinkaupunkina –vertailussa. Kaikilla niillä vastaajilla, jotka voisivat lähitulevaisuudessa asua ulkopaikkakunnalla ja pitävät Helsinkiä potentiaalisena asuinkaupunkina, on selkeästi positiivisempi mielikuva Helsingistä kokonaisuudessaan kansallisuuteen katsomatta.

Nouseeko merenpinta ilmastonmuutoksen seurauksena ja Huvilakatu muuttuukin kanavaksi? Keskustaverstaan markkinointikuva keskustelun herättäjänä. Kuva: Kaskas Media.

3.2 Ulkopaikkakuntalaisten ohjeet

Ulkopaikkakuntalaisten terveiset kaupunkisuunnittelijoille tiivistetysti ovat:

- Toimiva joukkoliikenne sekä puisto- ja viheralueet ovat erittäin tärkeitä asuin- ja vierailukohdetta valittaessa. Ei karsita niistä.
- Saavutettavuus, julkinen liikenne, kävely ja puistot keskiöön. Muistakaa pitää huolta myös omasta ainutlaatuisuudesta ja historiasta.
- Kaupunki on jo nyt erittäin toimiva monella ulottuvuudella arvioituna. Lisää monipuolisia asumismahdollisuuksia keskustaan tekisi siitä vielä toimivamman.
- Pidetään keskusta jatkossakin rauhallisena ja kaikille turvallisena sekä hyvin saavutettavana. Muistetaan vieraskieliset opasteet.
- Kulttuuri- ja ravintolamaailmassa on parantamisen varaa. Muistakaa jättää julkista tilaa katutaiteelle ja esityksille.
- Huomioikaa ilmastoystävällisyys.

4 Elinkeinoelämä

Keskustavisiotyössä elinkeinoelämän edustajilla tarkoitetaan Helsingin keskustassa ja kantakaupungissa toimipisteitään pitävien yritysten edustajia, jotka kutsuttiin mukaan Keskustavisiotyöhön.

4.1 Roundtable II

Roundtable II eli **Menestyvä Helsingin keskusta elinkeinoelämän näkökulmasta -keskustelutilaisuus** järjestettiin Bockin talon Empire-salissa 13.11.2018. Demos Helsingin fasilitoimassa keskustelussa kartoitettiin erityisesti osaamisintensiivisten alojen edustajien näkemyksiä Keskustavision teemoihin. Mukana kaupungilta oli *pormestari Jan Vapaavuori* sekä 7 kaupungin asiantuntijaa.

Osallistujina olivat:

- *Nordic Director Irmeli Rytkönen, Special Projects Elkjøp Nordic*
- *toimitusjohtaja Kimmo Timonen, Adventure Club*
- *toimitusjohtaja Sami Tuomisaari, Vala Group*
- *toimitusjohtaja Esa Jäntti, Nooa Säästöpankki*
- *hallituksen puheenjohtaja Tauno Palotie, Töölö Urban (ryhmä 1)*
- *toimitusjohtaja Stefan Björkman, Konstsamfundet*
- *perustaja Ida Hakola, Vapa Media*
- *Executive Director Matti Copeland, EY*
- *toimitusjohtaja Miska Rajasuo, Bob the Robot*
- *Village Chief Mikko Kauppinen, Health Innovation Village (ryhmä 2).*

Ryhmien esiin nousseet näkemykset keskustelun teemojen mukaisesti:

Saavutettavuus: Julkisen liikenteen toimivuus on tärkeää erityisesti työntekijöille ja vapaa-ajan palveluille. Niin kauan kun autoja omistetaan, eräiden asiakasryhmien on kuitenkin päästävä autollaan oven eteen. Autoton keskusta olisi monen kauppiaan painajainen. Keskustaan tullaan ei pelkästään töihin vaan myös hoitamaan muita asioita. Sinne tulemisen hyödyt pitää esittää konkreettisesti. Lyhyistä etäisyyksistä syntyy kustannustehokkuutta. Kaupungin ydintehtävä on liikkuvuuden varmistaminen. Kaupungin kartta pitäisi piirtää minuuteissa eikä kilometreissä – yritysten näkökulmasta jokaiselle liikutulle kilometrille ja siihen käytetylle ajalle voidaan laskea rahallinen arvo.

Toimitilojen sijainti: Keskustasijainti on paitsi kustannustehokas vaihtoehto myös bränditeko ja tarpeellista talenttien houkuttelemiseksi. Toimitilojen sijainnilla on väliä. Sijainti vaikuttaa asioimisen helppouteen asiakkaiden kanssa. Kasvotusten tapahtuvat tapaamiset ovat edelleen tärkeitä, vaikka etätövälineet ovatkin kehittyneet. Lisäksi toimitilojen sijainti ja niiden ympärillä oleva urbaani laatu kahviloineen ja monipuolinen palvelutarjonta vaikuttavat suoraan siihen, kuinka helposti yritykset löytävät osaavaa työvoimaa.

Toimitilojen nykyaikaisuus ja monipuolisuus: Vanhoihin tiloihin mukaudutaan kyllä, niissä on kaivattua persoonallista luonnetta. Erityisesti luova työ asettaa toimitiloille vaatimuksia, jotka eivät aina täyty keskustan ulkopuolella saatavilla olevissa tiloissa.

Vetovoima: On tärkeää, että kaupunki on elävä ja keskusta elinvoimainen, että siellä asutaan, tehdään töitä ja on tapahtumia – kaikki tarvitsevat palveluita ja kulttuuria. Merellisyyttä voisi korostaa nykyistä enemmän.

Tunnelma, kohtaamiset: Keskustassa on tunnelmaa, jota muualta ei löydy. Satunnaisia kohtaamisia tarvitaan – tuttuja tapaa keskustan kaduilla ihan luonnostaan. Konttoreiden sijaan puhutaan kohtaamispaikoista. Niissä pitää tarjota tunnetta, elämyksiä, turvallisuutta.

Helsingin kaupungin brändi: Osaava työvoima on yritysten keskeinen toimintaedellytys. Kun oppilaitokset siirtyvät Helsingistä naapurikaupunkeihin, miten houkuttaa nuoria Helsingin keskustaan? Kaupungin brändi ja brändi-lupauksen kiteytys puuttuvat – nyt luetaan liian paljon liian monille, käytännössä ei mitään kenellekään. Helsingin voisi markkinoida parhaana kaupunkina perheille, mutta siinäkin tapauksessa viestin tulisi vastata todellisuutta. Houkutteleva lupaus tarvitaan myös talenttipulasta kärsivien yritysten työntekijöille. Sen tulisi vastata kysymykseen, miksi he muuttaisivat esim. ulkomailta Helsinkiin.

Kaupungin kehittämisen ohjaaminen: Monissa kaupungeissa syntyy uutta organisaationa, ei kaupungin aktiivisella ohjauksella. Joskus hyvät, mutta ylisuunnitellut ajatukset voivat vaikuttaa kehitykseen negatiivisesti.

Yhteisessä keskustelussa kirkastui kolme pääviestiä:

1. Ei ole olemassa erillistä elinkeinoelämän intressiä kun puhutaan kantakaupungin kehittämistä – elinkeinoelämä ei menesty ilman asiakkaita ja osaavaa työvoimaa eli tavallisia ihmisiä. Elinkeinoelämä, sen asiakkaat ja työntekijät ovat ihmisiä, jotka käyttävät kantakaupunkia ja sen palveluita siinä missä muutkin. On keinotekoinen rajanveto puhua erikseen elinkeinoelämän tarpeista –

ihmisten elämää tämä kaikki on myös viime kädessä yritysten puolella. Puhutaan siis mieluummin hyvän elämän edellytyksistä kaikille.

2. Menestyvä kantakaupunki on elämyksellinen kantakaupunki - kantakaupunki energisoi ja antaa pulssin. Kantakaupunkiin tullaan hoitamaan monia asioita yhtäaikaan, ja siksi sen elämyksellisyys on vetovoiman kannalta tärkeää. Elämyksellisyys tarkoittaa käytännössä mm. sitä, että kantakaupunki on elävä, siellä on tapahtumia ja eri toimijat tekevät yhteistyötä. Kaupunkikulttuuria voisi jatkokehittää myös kaupunginosalähtöisesti ja korostaa kaupunginosien erityisyyttä. Kantakaupunkiin kuuluu myös se, että siellä on päällekkäisyyttä ja ristiriitaisuutta, eikä sitä ole ylisuunniteltu. Pelkkä kaupunkifilistely usein riittää, mutta Helsingillä on siinä vielä paljon varaa petrata. Helsingin vetovoimatekijöitä ovat luonto, turvallisuus, puhdas ilma, toimivuus ja muut hyvän elämän perusedellytykset. Kansainvälisten osaajien houkuttelemiseen vaikuttaa myös yritystemme alhainen kansainvälisyysaste.

3. Minuutit ovat kilometrejä arvokkaampia. Kaupungin kartan tulisi perustua ajalliseen etäisyyteen eri paikkoihin – ei kilometreihin. Ajalliset etäisyydet kuitenkin ratkaisevat sen, missä ihmiset käyvät töissä ja mihin he muuttavat asumaan. Julkinen liikenne ja sen toimivuus on tärkeää ruuhkavuosiensa eläville perheille, keskustaan töihin saapuville työntekijöille, talenteille, joita houkuttaa töihin Helsingin kantakaupunkiin ja vapaa-aikaa kantakaupunkiin viettämään tuleville. Yksityisautoilua ei kuitenkaan saisi unohtaa – asiakkaat ovat elinkeinoelämän polttoaine, ja niin kauan kuin osa heistä haluaa liikkua myös autolla, yksityisautoilun pitäisi toimia.

Roundtable II tavoitti mallikkaasti yritysjohtoa, joiden näkemykset saatiin integroitua kokonaisuuteen.

Keskusta 2030?

Mitä jos kaupungintalon paikalla olisikin kauppa- ja viihdekeskus? Keskustaverstaan markkinointikuva keskustelun herättäjänä. Kuva: Kaskas Media.

4.2 Kauppakamari

Kaavoituksen ja liikenteen asiantuntijat pitivät **keskustelutilaisuuden Kauppakamarin kanssa** 13.12.2018. Paikalla oli noin 50 henkeä. Tavoitteena oli kuulla elinkeinoelämän näkökulmia tulevaisuuden keskustasta. Visioesittelyn jälkeen kommenttipuheenvuoron pitivät *HOK:n kiinteistöpäällikkö Jyrki Karjalainen* sekä *Niemi Oy:n Juha Niemi*. Keskusteluun toivat näkökulmia myös *Stockmannin, Kovasen, Lidl:n, Logistiikkayritysten liiton, Postikiinteistöjen* sekä *Ilmarisen edustajat*. Keskustelussa nostettiin esiin niin huolia kuin tulevaisuuden näkymiä; uudet kilpailevat keskustat ja kauppakeskukset kehillä, saavutettavuus muutoin kuin raideliikenteellä, parkkihallit ja huoltotunnelit, työpaikkojen keskustasijainnin tuomat asiakasvirrat, autoliikenteen ja pysäköinnin sujuvuus, verkokaupan kasvun haaste kivijalkakaupalle,

jakelu ja tavarantoimitukset sekä satamien liikenne. Kaupunkia myös haastattiin uuden rakennettavan kaupunkitilan suhteen – miten vapautuvaa tilaa hyödynnetään tulevaisuudessa?

4.3 Elinkeinoelämän ohjeet

Elinkeinoelämän terveiset kaupunkisuunnittelijoille tiivistetysti ovat:

- Työpaikan ja kaupan tulee olla helposti saavutettavissa kestäväällä tavalla.
- Päätetään, että Helsingin keskusta on maailman paras paikka elää ja opetellaan kiteyttämään siitä houkutteleva tarina.
- Varmistakaa hyvä saavutettavuus matkan sijaan ajassa kehittämällä kaikkia eri liikku- mismuotoja, yksityisautoilu mukaanlukien.
- "Ei ole olemassa erillistä elinkeinoelämän intressiä. Puhutaan mieluummin hyvän elä-

män edellytyksistä kaikille.”

- Yksittäiset elämykselliset kohteet ja tapahtumat houkuttavat keskustaan, mutta vielä tärkeämpää on ihmisten ja yritysten yleinen viihtyvyys luovassa kaupunkikeskustassa.

4.4 Näkemykset kävelykeskustan laajentamiseen ja maanalaiseen kokoojakatuun

Kävelykeskustan laajentamiseen ja maanalaiseen kokoojakatuun liittyviä näkemyksiä, tarpeita ja ideoita on kerätty kevästä 2018 alkaen. Nämä keskustelut ja ideoinnit on käyty kyseisen hankkeen suunnittelun tueksi. Tulokset on kuitenkin huomioitu myös Keskustavisiotyössä – samat suunnittelukysymykset ja teemat nousevat esiin tässäkin. Kaupungin asiantuntijat niin maankäytön kuin viestinnän osalta ovat myös osittain samoja niin hankkeessa kuin visiotyössäkin.

Touko-kesäkuussa 2018 *kiinteistönomistajien ja -sijoittajien sekä rakennuttajien yhteistyöverkosto RAKLI* järjesti neljä **markkina- vuoropuhelua**. Työpajojen teemoina olivat

kaupallinen keskusta toimintaympäristönä, käveltävä keskusta, maanalainen kokoojakatu eri näkökulmista sekä keskustan kehittämisen reunaehdot ja kumppanuudet. Kesän 2018 aikana haastateltiin myös Helsingin keskustan yrityksiä. *Kuulas Helsinki* toteutti 14 keskusta-alueen yritysten ja organisaatioiden ylimmän johdon edustajalle **haastattelututkimuksen**. *Taloustutkimus* puolestaan teki 201 **yrityshaastattelua** puhelimitse. Kohderyhmänä selvityksessä olivat ydinkeskustan pienet ja keskisuuret yritykset. Yritykset olivat henkilöstömäärältään pääasiassa 1-20 henkilön yrityksiä. Lisäksi mukana oli muutama henkilöstöltään isompi yritys.

Ajatukset kehittämisestä olivat pääsasiassa saman suuntaista kuin muussa elinkeinoelämän vuorovaikutuksessa esiin nousseet asiat. Maanalaiseen kokoojakatuun ja kävelykeskustaan liittyneen markkinavuoropuhelun ja yrityshaastatteluiden tuloksiin voi tutustua osoitteessa **hel.fi/keskusta**.

Karttapohjaisen kävelyreittikyselyn markkinointikampanja Narinkkatorilla toukokuussa 2018. Kuva: Helsingin kaupunkiympäristö, Anu Hämäläinen.

”Helsinki on helppo – pidetään kiinni saavutettavuudesta ja helposti lähestyttävyydestä.”

5 Asiantuntijat

Keskustavision neljäs osallisuusryhmä on asiantuntijat. Asiantuntijat käsitetään tässä yhteydessä laajasti; he ovat kaupunkilaisuuden, ympäristön, talouden, historian ja sosiaalisten kysymysten sekä kaupunkielämän asiantuntijoiden joukko, joka sisältää erilaisia kaupunkitoimijoita, aktivisteja ja tutkijoita.

5.1 Paneelikeskustelut

Keskustaverstas-tapahtumassa lokakuussa 2018 käytiin kolmen illan aikana paneelikeskusteluja päivän teemaan liittyen.

Keskiviikon 10.10. teemana oli **ainutlaatuinen keskusta**. *Professori, kaupunginvaltuutettu Laura Kolbe ja työelämäprofessori Pekka Sauri* keskustelivat Helsingin ainutlaatuisesta keskustasta, nyt ja aina. Illan paneelikeskustelun teemana oli **kantakaupungin juuret ja identiteetti**. Panelisteina olivat

- tutkija *Lieven Ameal*
- spoken word -artisti *Ilja Lehtinen*
- kaupunkiaaktivisti *Saara Louhensalo*
- toiminnanjohtaja *Rosa Salmivuori*.

Panelistien keskustelussa nousi esiin, että keskustan identiteetti rakentuu meren ja luonnon sekä kaupunkilaisten aktiivisuuden ja omaehtoisen tekemisen ympärille. Helsinki on aina ollut kansainvälinen, niin myös kaupungin identiteetti. Se syntyy tekemällä – kaupungin tulisi mahdollistaa tuota tekemistä mutta sitä ei voi, eikä pitäisi täysin ohjata. Väliin jäävien tilojen tärkeys – tilat, joille ei ole selkeää tarkoitusta, ovat tärkeitä ja pitävät kaupungin elävänä. Liika suunnittelu voi uhata keskustan sielua, jos ei jätetä tilaa syntyvälle potentiaalille. Ideaali keskusta on

merellinen, käveltävä ja pyöräiltävä, kohtaukset ja oma-aloitteisuuden mahdollistava, matalasti rakennettu ja luonnonläheinen.

Torstain 11.10. teemana oli **Helsingin keskusta muutoksessa**. Paneelikeskustelun osallistujina olivat:

- SYKE:n johtaja *Emma Terämä*
- HYY Yhtymän toimitusjohtaja *Antti Kerppola*
- Demos Helsingin tulevaisuudentutkija *Risto Lähti*.

Panelistit pohtivat keskustelussa seuraavaa: julkista tilaa voi vapautua uuteen käyttöön liikenteen ja kaupan murroksen myötä. Tiivis kaupunkirakenne mahdollistaa kestävästi elämäntavat. Viherinfrastruktuurin tulisi olla tärkeä osa asuinalueita, koska luonnollinen varjo ja kasvit mitigoivat lämpenevää ilmastoa. Hulevesistä tulee huolehtia tiiviissä kaupunkirakenteessa sateisuuden ja tulvariskien kasvaessa. Julkisen liikenteen maksimaalinen hyödyntäminen edellyttää, että työpaikkoja, asuntoja ja julkisia tiloja olisi julkisen liikenteen solmukohdissa. Eri uskontokuntien ja etnisten taustojen edustajat tulee ottaa kasvavassa määrin huomioon keskustan suunnittelussa. Monenlaisten väestöryhmien asuminen lähellä toisiaan tulee mahdollistaa.

Perjantain 12.10. teemana oli **yhteinen Helsingin keskusta ja kantakaupunki**. Illan paneelikeskustelussa keskityttiin ajatukseen kaikkien keskustasta ja kantakaupungista. Osallistujina olivat:

- kaupunginvaltuutettu *Suldaan Said Ahmed*
- kaupunkitaiteilija *Lauri Jäntti*
- Stockmannin kehitysjohtaja *Nora Malin*.

Paneelikeskustelua fasilitoi *Femma Helsinki -kollektiivi*.

Panelistit nostivat esiin tärkeitä aiheita kuten arvot kaupunkisuunnittelun pohjaksi; ihmisten kohtaamisten mahdollistaminen, urbaanien arvojen edistäminen, tasa-arvo, erilaisuuden hyväksyminen, maailman toimivin kaupunki - lupauksen lunastaminen ja kaupunkilaisten ideoiden aktiivinen kuuleminen. Liikkumisen osalta vesijoukkoliikennettä, käveltävyyttä ja pyöräväyliä tulee kehittää. Viherinfra ja vihreä kantakaupunki ovat haluttuja, myös merellisyyttä tulee kehittää. Tilojen ja palveluiden osalta väliin jäävät ja ei-kaupalliset tilat ovat tarpeellisia. Asiatonta oleskelua tulisi suosia. Keskustan saavutettavuus ja turvallisuus tukevat kaupungin toimivuutta kaikkien keskustana. Kaupunkilaisten ideoiden aktiivinen kuuleminen on tärkeää; erilaiset eettiset ja uskonnolliset ryhmät tulee ottaa huomioon kaupunkisuunnittelussa. Kaupunginosien omaleimaisuus tulisi säilyttää.

Kaikki Keskustaverstaan paneelikeskustelut tallennettiin ja laadukkaat äänitteet ovat kuultavissa edelleen osoitteessa hel.fi/keskusta.

5.2 Roundtable I

Ensimmäinen roundtable-keskustelu käytiin 1.10.2018 Demos Helsingin tiloissa. Teemana oli **tulevaisuuden keskusta**. Keskustelun osallistujia Demos Helsingin ja Helsingin kaupungin edustajien lisäksi olivat:

- Noora Pyyry, Helsingin yliopisto
- Anu Henriksson, Tietokeskus
- Raija Rinta-Erkkilä, Diakonissalaitoksen säätö
- Pokko Lemminkäinen, Elävät kaupunkikeskustat
- Peggy Bauer, Torikorttelit
- Alvar Tallskog, Valkoinen sali
- Jaakko Keso, kaupunkiaktivisti ja Yle
- Jukka Punamäki, Helsingin kaupungin matkailu
- Piia Lehtinen, Design District.

Keskustelussa nousi esiin seuraavat pääkohdat:

- tilojen eri rytmisyys, monikäyttöisyys ja mahdollisuuksien antaminen,
- kysymys kenelle keskusta kuuluu?
- ketterä ja merellinen liikkuminen,
- saavutettava ja salliva kaupunkikulttuuri,
- kuluttamisen osalta suunta määrästä laatuun ja tuotteista elämyksiin,
- keskusta alustana; innovaatiot näkyvillä ja ihmisten kokeiltaviksi,
- ylitarkailun ehkäisy levittämällä painopisteitä.

5.3 Haastattelut

Projektin aikana Demos Helsinki haastatteli kolme henkilöä. Haastatteluiden tarkoituksena oli syventää ymmärrystä kaupunkilaisten, elinkeinoelämän ja kaupunkiasiantuntijoiden näkemyksistä keskusta-alueen kehittämisestä. Haastateltavat antoivat haastattelun oman osallisuusryhmänsä edustajina.

Kaupunkilaisen roolissa *Amu Urhonen* kertoi näkemyksiään aiheesta **kaikkien keskusta**. Esteettömyys nousi Urhosen puheessa selvästi esiin – kaupunkitilan saavutettavuus on perusoikeus. Saavuttamattomat tilat asettavat ihmiset eriarvoiseen asemaan. Tyypillisimmät esteet kaupungissa ovat turhat rappuset, askelmat, kynnykset ja reunakivet. Rakennetun ympäristön valvonta on puolestaan puutteellista. Kaupungin pitäisi valvoa rakennettua ympäristöä ja jakaa sanktioita niille, jotka eivät täytä esteettömyyden vaatimuksia. Saavutettavan kaupunkitilan suunnittelu palvelee kaikkia kaupunkilaisia. Kun kaupunkisuunnittelussa otetaan huomioon esim. pyöräilijät kaupunki voi parantua myös vammaisille. Suuntaviivana kohti tasavertaista kaupunkia tulisi olla se, että kaikki pystyvät toimimaan ja liikkumaan Helsingin keskustassa.

Asiantuntijan roolissa *Lieven Ameel* oli haastateltavana aiheesta **Helsingin identiteetti**. Keskusta merkitsee vahvaa julkista

tilaa ja sen ympärivuorokautista käyttöä. Se tekee keskustasta erityisen verrattuna muihin kaupunginosiin. Elinvoimainen keskusta, jonka ihmispaljoudessa törmää toisenlaisiin ihmisiin, voi estää yhteiskunnallista eriytymistä ja erillisten kuplien syntymistä. “Kaupunkilaisten täytyy tuntee, että he voivat itse tehdä julkisessa tilassa jotain. Tässä on menty viime vuosina eteenpäin, mutta ihmisten osallistumista voisi edistää entisestään.” Ajatusta keskustasta ja kaupungin keskeisistä paikoista kannattaa laajentaa, mikä olisi myös ihmisvirtojen hajautumisen kannalta hyvä asia. Kantakaupungin laajentaminen vaatii tekoja urbaaniuden eteen, varsinkin kun kauppakeskusvetoisuus toimii kantakaupungin ideaa vastaan. Merellisyyden on tärkeä osa Helsinkiä. Meri, rannat ja saaristo ovat tärkeitä kulttuurisina ja symbolisina tiloina kuin hiljentymisen paikkoina. Meren läheisyys on kuitenkin ilmeisen

hankala ja osin ratkaisematon asia Helsingin suunnittelussa.

Elinkeinoelämän edustajana Demos Helsinki haastatteli *Irmeli Rytköstä* aiheesta **menestyvä Helsinki**. Rytkösen mukaan kiihtyvä kaupungistuminen ja tarve olla lähellä kuluttajia ajaa kauppoja lähemmäs keskusta-alueita. Tämän kehityksen suurin haaste kauppoille ovat korkeat vuokratulot ja kuluttajille painavien tuotteiden kuljettaminen kotiin. Rytkösen mukaan keskustasijainti on bränditeko. Modernit toimitilat ja nuorten kykyjen houkuttelu vetävät myös kaupan toimijoita keskustaan. Kivijalkojen tukeminen on tärkeää. Kaupunki voisi maata myydessään velvoittaa uuden omistajan tarjoamaan kohtuullisia vuokria.

Kolmen haastattelun myötä voidaan kiteyttää seuraavaa:

- merellisyyden kehittämisessä on vielä tehtävää,
- kivijalkojen tukeminen ja autolla saavutettava keskusta tärkeää,
- kaupunkitilan saavutettavuus on perusoikeus ja osallistava kaupunkitila estää eriytymistä – esteettömyys sekä paikat, joissa ei tarvitse kuluttaa tulee huomioida,
- esteettömyyden kehittäminen palvelee kaikkia kaupunkilaisryhmiä.

5.4 Metropolitan Urban Cultures -maisterikurssi

Osana Helsingin yliopiston Kaupunkitutkimuksen ja suunnittelun maisteriohjelman järjestettiin 29.10.–10.12.2018 kotimaisille ja kansainvälisille opiskelijoille suunnattu poikkitieteellinen kurssi yhteistyössä Helsingin kaupungin Keskustavision tekijöiden kanssa.

Tehtävänannossa pyydettiin etsimään näkökulmia Helsingin identiteetin ymmärtämiseen; **mikä tekee Helsingistä nykyisen metropolin?** Opiskelijat esimerkiksi kysyivät matkailijoilta, mikä tekee Helsingistä ainutlaatuisen ja miten tuoda mainonnassa esiin kaupungin positiiviset puolet? Mikä on kaupungin sydän tai miten julkisia tiloja kuten Kamppia, Rautatieasemaa tai Senaatintoria voisi parantaa julkisena tilana kaikkina vuodenaikoina. Mitä ovat vetovoimatekijät? Opiskelijat nostivat esiin tarpeen elävöittää pimeän ajan keskustaa nuorten näkökulmasta sekä sosiaalisen tasa-arvon lisäämisen esimerkiksi saariston virkistykseen osalta. He toivat vahvasti esiin myös rautatieaseman arkkitehtuurin ainutlaatuisuuden.

5.5 Ideakarttoitus kävelykeskustan laajentamiseksi

Kaupunki pyysi suunnittelun lähtökohdaksi kymmeneltä suunnittelutoimistolta ideoita kävelykeskustan merkittävemmän laajentamisen ja maanalaisen kokoojakadun ratkaisuksi. **Ideakartoitukseen** jätti kahdeksan toimistoa ehdotuksen: *Destia, FCG, Finnmap Infra, Pöyry, Ramboll, Sitowise/YIT, Traficon ja WSP*. Ideakartoituksen tulokset olivat kaikkien nähtävissä ja kommentoitavissa, tarkempi esittely on luvussa 2.2. Ideakartoituksen tuloksiin voi tutustua osoitteessa hel.fi/keskusta.

5.6 Asiantuntijoiden ohjeet

Asiantuntijoiden terveiset kaupunkisuunnittelijoille tiivistetyt ovat:

- Kestävyys pitää integroida kaikkeen suunnitteluun ja päätöksentekoon: ilmeisten asioiden ohella se on joustavuutta, monikäyttöisyyttä, adaptaatiota ja biodiversiteettiä.
- Muistetaan kohtaamisten, kaupunkiaktiivisuuden, yllättävyyden ja omaehtoisuuden tärkeys.
- Laajentakaa kantakaupunkia panostamalla liikenteen solmukohtiin ja merellisyyteen. Helsinki sanoo olevansa maailman toimivin kaupunki. Nyt on aika lunastaa tämä lupaus.
- Keskustan julkisten tilojen kehittämisessä on kyse koko kaupungin ja yhteiskunnan kannalta isoista asioista eli yhteenkuuluvuuden ja tasavertaisuuden edellytyksistä.
- Luovuutta tukevat niin historialliset jatkuvuudet kuin avoimuus uudelle ja yllättävälle. Kaupunkilaisten luovuus on tärkeä resurssi, joka luo myös yhteenkuuluvuutta.

”Yritykset elävät kaupungin sykkeestä.”

6 Keskustavision vuorovaikutuksen tulokset

Keskustavision laajan vuorovaikutuksen myötä saatiin arvokasta tietoa ja suuntaviivoja keskustan ja kantakaupungin suunnitteluun. Keskustavision neljän kärkiteeman tulokset esitellään tässä kiteytetysti jokaisen osallisuusryhmän näkökulmasta.

6.1 Kestävä Helsinki

Kestävyys on teema, jonka on syytä olla läpileikkaava kaikissa kaupungin toimissa ja prosesseissa. Maankäytön ja liikenteen keskustavision yhteydessä kestävyyttä voidaan tulkita monesta eri näkökulmasta. Hypoteesit kestävästä keskustan alaotsikoista ensimmäisen määrittelytyöpajan pohjalta olivat ilmastonmuutos, liikkuminen, rakennettu ympäristö, sosiaalinen kestävyys ja kulutus. Ekologisen kestävyuden ulottuvuus tunnistettiin yhtenä lähivuosisikymmenten akuutimmeista haasteista, joten tämä on analyysin keskiössä.

Liikenne ja saavutettavuus korostuivat kestävyys-teemassa kaikilla osallisuusryhmillä ja kestävästä keskustana miellettiin usein sellainen keskusta, jossa on mahdollista pyöräillä ja kävellä ja joka on julkisella liikenteellä sekä raideyhteyksin helposti saavutettava, erityisesti väestömäärien kasvaessa. Toisaalta kestävä keskusta ymmärrettiin myös paikkana, jossa on viher- ja virkistysalueita. Kestävyiden ja jatkuvan uuden rakentamisen suhteen nähtiin myös ristiriita. Erityisesti vuorovaikutuksessa mukana olleet tutkijat ja asiantuntijat kuuluttivatkin sen perään, että olemassa olevasta infrastruktuurista saataisiin enemmän irti ja

vanhan infrastruktuurin energiatehokkuutta saataisiin nostettua.

Ilmastonmuutosta tulee käsitellä sekä adaptaation että torjumisen näkökulmasta. Torjumiseen liittyy liikenteen lisäksi muun muassa minkälaista kulutusta keskusta mahdollistaa ja tukee. Onko jatkuva tavaran ostaminen ainoa vaihtoehto vai pitäisikö tulevaisuuden kasvun perustua pikemminkin elämyksille, palveluille ja oppimisen kokemukselle? Miten vaikkapa kauppakeskuksen tavoite voisi olla tulevaisuudessa elämyksellinen ja kiinnostava massakulutuksen sijaan? Ilmastonmuutoksen torjunnassa turismin merkitys on myös tärkeä, joskaan se ei noussut yhdenkään osallisuusryhmän kesken erityisen keskeiseksi teemaksi. Kuitenkin esimerkiksi Helsingin saavutettavuudesta raiteilla ja elämysten tarjoamisesta lähialueilta tuleville ihmisille muistutettiin, lähialuematkailun kasvun ollessa myös havaittava trendi.

Kestävyteen liittyy paljon myös asioita, joihin maankäytöllä ja liikennesuunnittelulla ei voida ainakaan suoraan vaikuttaa. Tällaisia asioita ovat esimerkiksi energijärjestelmä, teollisuuden rakenne tai vaikkapa koulutus ja tutkimus. Monessa keskustan kestävyteen liittyvässä aiheessa on kyse suoran reaalisuuden vaikutuksen ohella myös symbolisesta, mielikuviin vaikuttavista asioista. Myös energiantuotannolla on symbolista merkitystä, jonka eräs Keskustaverstaan kävijä kiteytti: “Ajassa kehittyvän kaupungin silhuetissa pitää tulevaisuudessa erottua hiilikasojen ja savupiippujen sijasta tuulivoimaloita.”

Kohtaaminen Kantakaupunkimessuilla Oodissa.
Kuva: Krista Keltanen Photography.

Osallisuusryhmien ohjeet:

Kaupunkilaiset: Ilmastonmuutoksesta läpileikkaava teema kaikkeen kaupunki- ja liikennesuunnitteluun.

Ulkopaikkakuntalaiset: Toimiva joukkoliikenne sekä puisto- ja viheralueet ovat erittäin tärkeitä asuin- ja vierailukohdetta valittaessa. Ei karsita niistä.

Elinkeinoelämä: Työpaikkojen ja kaupan tulee olla helposti saavutettavissa kestäväällä tavalla, toimiva julkinen liikenne on vetovoimatekijä. Kestävyys saisi näkyä hiilikasojen sijaan.

Asiantuntijat: Kestävyys pitää integroida kaikkeen suunnitteluun, päätöksentekoon ja tekemiseen: hulevesien käsittelyyn, säämuutoksiin varautumiseen rakenteissa sekä energian puhtauteen.

6.2 Vetovoimainen ja luova Helsinki

Vetovoimainen keskusta on **viihtyvyyden, kiinnostavuuden ja siten myös taloudellisten toimintaedellytysten näkökulmasta keskeisessä roolissa Helsingin tulevaisuuden ja jopa Suomen määrittäjänä.**

Vetovoimainen keskusta näkyy keskustana, jossa **halutaan asua, viettää aikaa, vieraila, työskennellä ja investoida.** Nämä tekijät ovat esimerkiksi alueen elinkeinoelämän kannalta tärkeitä, mutta lähtökohtaisesti vetovoimaisuus ja keskustan kiinnostavuus lähtee kaupunkilaisista ja aktiivisesta kansalaistoiminnasta.

Ihmisten kohtaamisessa tiivistyy kaupunkien taika, joka on tietointensiivisen oppimisen ja hyvän elämä keskeinen käyttövoima. Suunnittelun tärkeäksi tehtäväksi muodostuu kohtaamisten mahdollistaminen. Helsingin keskusta onkin tarjonnut luoville, osaamis- ja kommunikaatiointensiivisille

aloille hyvän kasvualustan, mutta ajanmukaisten toimitilojen saatavuus elävissä ja käveltavissä ympäristöissä on tärkeää jatkossakin. Useita toimintoja sekoittavat ja erilaisille yleisöille avoimet tilat kasvattavat suosiotaan koko ajan. Esimerkiksi tieteen ja taiteen tilat voivat olla jatkossa entistäkin avoimempia kohtauspaikkoja. Kohtaamisia voitaisiin mahdollistaa ja tukea esimerkiksi monipuolisten ja avoimien julkisten tilojen, erilaisuuden ja diversiteetin arvostamisen sekä kohtuuhintaisuuden kautta. Näihin asioihin panostaminen loisi parhaimmillaan positiivisen kierteen, josta hyötyvät kaikki: lisää kohtaamisia, lisää erilaisuutta, lisää uutta ja kiinnostavaa, lisää hyvinvointia ja lisää ihmisiä.

Eri osallisuusryhmät tunnistivat melko yhtenäisesti elementtejä, jotka tekevät Helsingin keskustasta vetovoimaisen. Näkyvinä vetovoimatekijöinä korostuvat eniten **keskustan esteettiset ja luonnon arvot, kuten merelliisyys, kaupunkiluonto ja arkkitehtuuri.** Keskustan omaleimainen identiteetti ja historia, tuttuus ja nostalgia olivat myös vahvasti läsnä vastauksissa.

Vaikka vetovoimaisuuden juuret ovat aktiivisissa kaupunkilaisissa, kaupunki- ja liikennesuunnittelulla voidaan luoda edellytyksiä. **Vetovoimaisuus syntyy myös kiinnostavan ja koherentin tarinankerronnan kautta,** mistä keskusteltiin erityisesti vuorovaikutuksen toisessa Roundtable -keskustelussa pormestarin kanssa. Keskustelussa tunnistettiin mahdollisuus houkutella Helsinkiin yritysten tarvitsemia kansainvälisen tason huipputaajia perheineen, joille turvallisuus elävässä ympäristössä, kulttuuripalvelut, laadukas koulutus ja päivähoido sekä vaivaton arjen logistiikka ovat tärkeitä.

Maankäytön ja liikenteen kysymykset kohtaavat luovuuden teeman kaupunkikulttuurin aineellisten ja aineettomien edellytysten kautta: millaisia puitteita luovalle toiminnalle on tarjolla ja miten kaupungin eri toimijoiden luovuus saadaan kukoistamaan keskustas-

sa. Erittäin keskeiseksi teemaksi nousee – niin Keskustaverstaan, kyselyaineistojen kuin paneelikeskustelujen kautta – **“tyhjä”, vapaasti käytettävissä oleva kaupunkitila,** jota kaupunkilaiset saavat hyödyntää ilmaiseksi. Kaupunkitilan avoimuus kaupallisuuden sijaan, jossa oleskelu on sallittu. Tämä näkyi etenkin kyselyn tapahtumia koskevassa osuudessa, jossa toivottiin tilaa vapaammin kaupunkilaisten omaan käyttöön ja DIY-tapahtumille, joissa ei ole liian “sliipattua” tai “kliinistä” tunnetta.

Luovan keskustan synty liittyy myös paljon siellä vallitsevaan tunnelmaan, jota rakennettu ympäristökin osaltaan luo ja uusintaa. Kaikkien osallisuusryhmien näkökulmasta keskeiseksi koetut **vanhat rakennukset** ovat tässä korvaamattoman tärkeitä. Toisaalta kekseliästä uutta arkkitehtuuria arvostetaan myös.

”Mikä on Helsingin WOW-tason narratiivi?”

Osallisuusryhmien ohjeet:

Kaupunkilaiset: Yllätyksellisyyttä, julkista, aidosti avointa tilaa ja kohtaamisia. Kaupunkilaisten ehdoilla kehitettävä keskusta on luovuuden paras tae, koska helposti lähestyttävä keskusta houkuttaa kaupunkilaisia viipymään, viihtymään ja toteuttamaan itseään. Prameimmassakin keskustassa pitää olla tilaa kotikutoisuudelle ja spontaanuudelle.

Ulkopaikkakuntalaiset: Saavutettavuus, julkinen liikenne, kävely ja puistot keskiöön. Muistakaa pitää huolta myös omasta ainutlaatuisuudesta ja historiasta. Yöelämässä

on parantamisen varaa. Muistakaa jättää julkista tilaa katutaiteelle ja esityksille.

Elinkeinoelämä: Houkutellessaan laadukkaalla, urbaanilla keskustalla huippuosaajia ja opetellaan kiteyttämään siitä houkutteleva tarina. Yksittäiset elämykselliset kohteet houkuttavat keskustaan, mutta vielä tärkeämpää on ihmisten ja yritysten yleinen viihtyvyys luovassa kaupunkikeskustassa.

Asiantuntijat: Muistetaan kohtaamisten, kaupunkiaktiivisuuden, yllättävyyden ja anarkismin tärkeys. Luovuutta tukevat niin historialliset jatkuvuudet kuin avoimuus uudelle ja yllättävälle. Kaupunkilaisten luovuus on tärkeä resurssi, joka luo myös yhteenkuuluvuutta.

6.3 Toimiva Helsinki

Helsingin kaupungin visiona on olla **maailman toimivin kaupunki**. Kaupungin strategisena tavoitteena on tehdä jatkuvasti kaikki hieman paremmin, jotta kaupungin käyttäjien elämä olisi mukavampaa ja vaivatompaa.

Saavutettavuus ja logistiikka korostuivat kaikilla osallisuusryhmillä - **toimivan keskustan**

muodostaa saavutettava keskusta, jossa on helppoa ja vaivatonta liikkua. Liikenteen järjestäminen oli kaupunkilaisten mielisessä suurimmalla prioriteetilla keskustan toimivuudessa. Autoilun vähentäminen keskustassa, julkisen liikenteen tehostaminen sekä kävely- ja pyöräilyolosuhteiden parantaminen korostuivat kaupunkilaisten keskuudessa. Elinkeinoelämä korosti erityisesti **ajallista saavutettavuutta kilometrien sijaan, logistiikan toimivuutta ja työpaikkojen julkisen liikenteen yhteyksiä**. Lisäksi elinkeinoelämän keskusteluissa korostui ettei yksityisautoilua saisi kuitenkaan unohtaa - niin kauan kun meillä on autoja, autoilun on toimittava eikä sen hankaloittaminen saa olla ensisijainen keino autoilun vähentämiseen. Vuorovaikutuksessa mukana olleet tutkijat ja asiantuntijat korostivat myös **merellisen liikkumisen** merkitystä osana toimivaa kaupunkia.

Lupaus maailman toimivimmasta kaupungista on suuri, mutta mahdollinen. Vaikka osallisuusryhmien keskusteluissa korostui liikenteen parempaan järjestämiseen panostaminen niin ulkopaikkakuntalaisten mielissä

Helsinki yhdistettiin jo erittäin hyvin toimivaan joukkoliikenteeseen. Lähtökohdat ovat siis jo hyvät, mutta meillä on mahdollisuus tehdä Helsingistä vieläkin toimivampi.

Osallisuusryhmien ohjeet:

Kaupunkilaiset: Tukekaa toimivaa keskustaa sujuvalla julkisella liikenteellä ja helposti käveltävällä sekä pyöräiltävällä ympäristöllä. Voisiko erityistapahtumissa, kuten joulu-kadun avajaisissa tai Helsinki-päivänä, olla maksuton joukkoliikenne? Kaupungin puhtaudesta ja turvallisuudesta tulee huolehtia.

Ulkopaikkakuntalaiset: Kaupunki on jo nyt erittäin toimiva monella ulottuvuudella arvioituna. Yöelämän, merellisyyden, turvallisuuden, monipuolisuuden, liikkumisen sujuvuuden ja kaupungin vihreyden kehittäminen ovat oleellisia vetovoimatekijöitä.

Elinkeinoelämä: Varmistakaa hyvä saavutettavuus matkan sijaan ajassa kehittämällä logistiikan toimivuutta sekä kaikkia eri liikku-

mismuotoja yksityisautoilu mukaanlukien. **Asiantuntijat:** Laajentakaa kantakaupunkia panostamalla liikenteen solmukohtiin ja merellisyyteen. Helsinki sanoo olevansa maailman toimivin kaupunki. Nyt on aika lunastaa tämä lupaus.

6.4 Kaikkien keskusta

Tuntevatko kaikki itsensä tervetulleiksi keskustaan ja miten julkiset tilat palvelevat kaupunkilaisten tarpeita? Kaikkien keskustan keskeisimmät sisällöt liittyivät kaikissa osallisuusryhmissä toimivien ja kaikille avoimien **julkisten tilojen** tarjontaan ja es-

teettömyyteen, luottamuksen ja avoimuuden ilmapiiriin sekä helppoon ja edulliseen lähestyttävyyteen. Palveluilta toivottiin toimivaa perusarkea asukkaille sekä sykkivää ja monipuolista ja houkuttelevaa palvelukeskittymää vierailijoille.

Kuuluakseen kaikille, keskustassa on oltava **mahdollista nauttia elämyksistä** eikä ainoastaan kulutaa. Kaupallistenkin tilojen on pystyttävä joustamaan tässä suhteessa. Kauppakeskuksille uumoiltiin vähemmän ruusuista tulevaisuutta kuin kivijalkojen liiketiloihin sijoittuneille yrittäjille. Kaikkien keskustan mahdollistamisessa tulee kuunnella erilaisia osallisuusryhmiä, ei vain äänekkäimpiä heistä. Matkailun osalta tulisi tavoitella tasapainoa; asukkaat toivovat toreja takaisin ja turistiliikennettä kuriin. **Kun keskustaa suunnitellaan esteettömyyden näkökulmasta, myös muut kuin esteellisyydestä kärsivät hyötyvät.**

Osallisuusryhmien ohjeet:

Kaupunkilaiset: "Asiaton oleskelu" on paitsi sallittua myös suositeltavaa. Huomioidaan esteettömyys ja pysähtymisen paikat.

Ulkopaikkakuntalaiset: Pidetään keskusta jatkossakin rauhallisena ja kaikille turvallisenä sekä hyvin saavutettavana. Muistetaan vieraskieliset opasteet.

Elinkeinoelämä: "Ei ole olemassa erillistä elinkeinoelämän intressiä. Puhutaan mieluummin hyvän elämän edellytyksistä kaikille."

Asiantuntijat: Keskustan julkisten tilojen kehittämisessä on kyse koko kaupungin ja yhteiskunnan kannalta isoista asioista eli yhteenkuuluvuuden ja tasavertaisuuden edellytyksistä.

"Tarjotaan maailman parhaat ruuhkavuodet."

Keskustavertas-paviljongissa käytiin keskusteluja kaupunkilaisten ja kantakaupungin suunnittelijoiden kesken. Kuva: Helsingin kaupunkiympäristö, Mikko Uro.

Kantakaupunkimessuja keskustakirjasto Oodissa
markkinoitiin ajatuksia herättelevin otsikoin.
Kuva: Krista Keltanen Photography.

Helsinki

Kaupunkiympäristön toimiala huolehtii Helsingin kaupunkiympäristön suunnittelusta, rakentamisesta ja ylläpidosta, rakennusvalvonnasta sekä ympäristöön liittyvistä palveluista.